

Muusikaaleht

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Helilooja
MIHKEL LÜDIG
maikuu 1940

NR. 5

MAI

1940

Helikunstnike aadresse:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.

Avesson, Elsa, klaverisolist, saade, Vabriku t. 23—1, tel. 432-21.

Brauer, Evald, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeku tän. 74, Nõmme.

Brinkmann, Kurt, viiulikunstnik, tunnid. Tartu 12—21 (sissekäik Reimani t.).

Johanson (Vetting), Vera, pianist, saade, Narva 50—12.

Falk, Violetta, saade, klaveri- ja teooria-tunnid, Reimani 24—7, tel. 323-71.

Gents, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.

Prof. Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta t. nr. 3—4, tel. 464-84.

Indra, Paul, Virmalise (Rulkoviuse) 26—10, tel. 426-20.

Järv, Ida, kontsertilaulja ja lauluõpetaja, Harju 29—4.

Koha, Tekla, Riigi Ringhääling, Vismari tn. nr. 26—7.

Kõrb, Aino, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.

Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn. nr. 23—30, tel. 302-40.

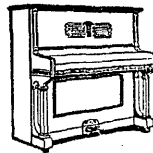
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Aia-vilja tn. 4—32.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja, Kaupmehe 24—10.

August Permann, O.-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja, Tallinn, Gonsiori 43—2, tel. 320-51.

Muusikamuuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

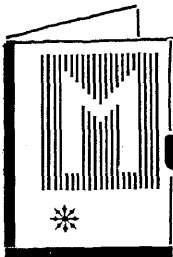
Liivalaia 64.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitused muusikatundjailt.

MUSIKALEHT

1940. XVII. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.50
Teistele	3.—
Välismaale	4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	1.25
Teistele	1.50
Välismaale	2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 11. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Jooni Mihkel Lüdig'i elust ja tegevusest — Ed. Visnapuu.

100 aastat P. I. Čaikovski sünnipäevast.

Hellilooja Adalbert Virkhaus 60-aastane.

Tartumaa neljas laulupidu tulemas.

Muljeid koolimuusikalisest kasvatusest Saksamaal — Riho Päts.

TMS-i helindite võistlus.

10 aastat Tööliisumuusika Liitu — N. Goldschmidt.

Ooper ja kontserdid.

Lauluga liidusuhteid süvendamas.

Mitmesugust.

Järgmine number ilmub juuni teisel poolel.

Muusikaleht

ED. VISNAPUU

Jooni Mihkel Lüdigi elust ja tegevusest

1.

Helikunstnik Mihkel Lüdigi sündis 9. mail 1880. aastal Pärnumaal Reiu metsavahi Jakob Lüdigi pojana. Tema ema Liisu (Liso) on pärit kooliõpetaja Mihkel Oidermanni perekonnast. Selles kodus ta saatis mööda oma varajasema lapseõlve. Lüdigi nime kandjad kuuluvad kõik ühte sugukonda ja pärinevad Taalist Pärnumaal. Lüdigi kodunurgas vanemate inimestega rääkides nad hääldasid seda nime Liidik, mis tähendab üht laanelindu.

Reius vanemate juures vilbis M. Lüdigi ainult lühemat aega. Kui ta oli 5-aastane poisike, toodi neile 2 registriga orel, mille vanaisa kinkis oma tütrele. See lasti rõhüsteemilt Väandra meistril Andreksonil ümber ehitada püstsüsteemile, ning sellel instrumendil M. Lüdigi sooritaski esimesed katsed ja õpingud orelimängus. Tema muusikalist huvi peetakse ema poolseks kalduvuseks.

Varsti järgnevalt tuli juhus, et Pärnu linnaorkestri viiulimängija böömlane F. Jacob tutvus poisikese harrastusega ning võttis ta oma hoolealuseks. Kui 6-aastane Mihkel oli Pärnu Nikolai kirikus paar koraali mänginud, vaadati temale nagu imelapsele ja moodustati saksa seltskonna poolt komitee kasvatuses teostamiseks.

Nüüd tuli ajajärk, kus M. Lüdigi sattus hoopis uude olukorda. Ta pandi saksa pansioni, mille seinte vahel katkes ka side ema-

keelega. Selles õhkkonnas viibimine kestis 10 aastat. Üldhariduse ta omandas saksa kreiskoolis. Nõnda oli noormees eesti seltskonnast välja lülitatud ja istutatud võõra vaimulaadi pinnale.

2.

Mihkel Lüdigi esimeseks muusikaliseks kasvatajaks oli Pärnu Nikolai kiriku organist Max Peters, kes hõlmas tegutses Moskva

konservatooriumi oreliklassi õppejõuna ja pärast Maailmasõda asus Berliini organisti kohale. M. Peters'i juures õppis M. Lüdigi ligemale 10 aastat, kuni oma kasvataja lahkumiseni Moskva.

M. Lüdigi järgmiseks õpetajaks Pärnus oli Woldemar Wühner, samuti saksa koguduse organist. W. Wühner kuulus M. Härmaga ja K. Tiirpu'ga ühte põlvkonda ja tunnistas end ise eestlaseks. Tema emä oli sündinud Lüdigi. Varsti aga lahkus W. Wühner Pärnust, asudes Ekaterinoslavi teenistuskohale. Nüüd sai Nikolai kiriku organistiks M. Lüdigi, kes oli ise alles 16-aastane koolipoiss.

Järgmisel (1897.) aastal astus M. Lüdigi Moskva konservatooriumi. Seda sammu põhjustas ja toetas tema endine õpetaja M. Peters, kes ise elas Moskvast. Nimetatud asutises M. Lüdigi õppis aga ainult pool aastat, kuna oreliklassi juhataja prof. Beeting lahkus ja asemele tuli M. Peters. Viimane soovitas M. Lüdigi'le kohe minna õppima Peterburgi konservatooriumi prof. L. Homilius'e juure.

Prof. Homilius oli silmapaistev pedagoog ja kunstiline jõud oreli alal, ning tema kasvandike hulka kuuluvad mitmed meie vanema põlvkonna organistid. Siin sai ka M. Lüdigi tehnilise ja tõlgitsusliku ettevalmistuse poolest põhjaliku viimistluse. Ta lõpetas Peterburgi konservatooriumi oreliklassi ühes kõigi kõrvalainetega diplomeeritud helikunstnikuna 1904. aastal ja jäi veel edasi töötama kompositsiooni alal, kuna teda veetles heliloomingu tee.

Organistina oli M. Lüdigi teoreetilisi aineid õppinud N. Rimski-Korsakovi klassis kolm aastat, võttes läbi harmoonia, kontrapunkti ja fuuga. Kuna revolutsiooniliste rahutuste ja segadustega ühenduses N. Rimski-Korsakov õppejõu kohalt lahkus, astus M. Lüdigi jätkuvalt töötama N. Solovjevi klassi. Siin ta võttis aine läbi praktilise kompositsiooni 1. ja 2. õppeaasta kursuse raamides. See ala jäigi lõpetamata, sest M. Lüdigi oli abiellunud ja saanud R. Tobiase asemele Jaani kiriku organistiks, ning tegelik elu nõudis järjest kasvava tööpingega oma osa.

3.

Kui saksa seltskond M. Lüdigi poisikesena adopteeris ja kasvatuse oma kätte võttis, siis pidi siit järgnema ka rahvuslik ümberkujumine. Ometi arenesid asjad nii, et M. Lüdigi pöördus tagasi oma õige päritolu lätetele ning sai üheks esirindelisemaks eesti avaliku elu tegelaseks. Tolleaegse Venemaa päälinnas ta tegutses küll veel juhatajana „Petersburger Männergesang-Verein'is“ ja „Liedertafel'is“, kuid kõigil sellel oli ainult kõrvalisem tähendus. Rööbiti ta tegi kaasa ka krahv Šeremetjev'i kontsertidel ning Arhangelski koori suuremate helitööde kontsertidel jne.

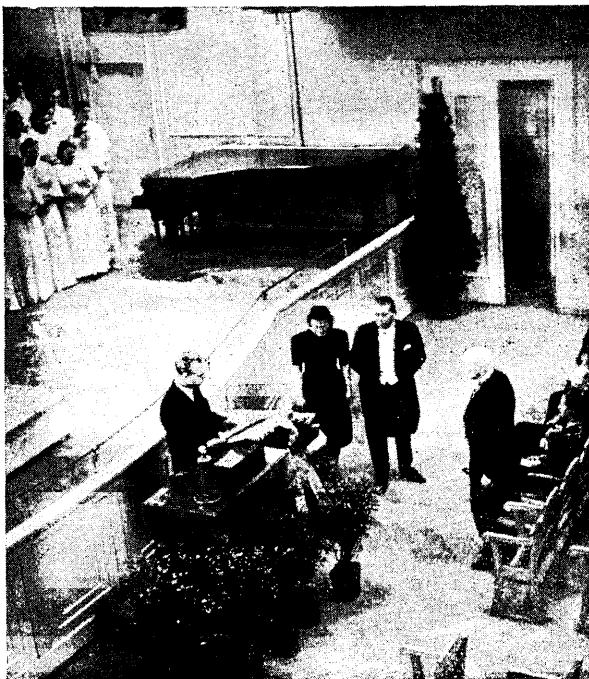
M. Lüdigi lähem isiklik ja kunstiline elu keskendus aga eesti seltskonna juure. Tema intiimsemate sõprade ringi moodustasid eestlased, kellega ta ühiselt jagas ulualust, rõõmu ja muresid ning tegi koos rahvuslikult virgutavat tööd. M. Lüdigi'ni ühiskorterit muusikalise ringi harrastusest kasvas välja kuni 30-meheline orkester, kes oli tõhusaks kaastegelaseks paljudel eesti pidudel. See esialgselt kodune üritus viidi varsti üle karskusselts „Ustavuse“ ruumidesse. Alates juba 1897. aastast juhatas M. Lüdigi sama seltsi laulukoori, mis kujunes üheks tähtsamaks teguriks Peterburgi eestlaste eluavaldustes.

Pääle eelnimetatu juhatas M. Lüdigi veel Käsitöölise Seltsi, Noortemeeste Seltsi ja Jaani kiriku koori. Peterburgis olid edukalt tegutsenud Kooli Seltsi koor G. Hellatiga ning Häätegeva Seltsi koor K. Tiirpu'ga ja J. Kappelliga. Lõpuks aga tuli ridade koondamine, kusjuures Eesti Seltside Liidu asutamise järele loodi tugev ühendkoor. Seda hakkas M. Lüdigi juhutama, püüdes vastavates ülesannetes kuni Peterburgist lahkumiseni 1917. aastal.

Oma tegevuse vältel toimetas M. Lüdigi väga palju mitmesuguseid esinemisi. Selle arvu sekka kuulus ka terve rida suurvormide ettekandeid, mis enamasti sooritati orkestri kaaskandumisel. Need olid tooted nõudlikust rahvusvahelisest repertuaarist. Juhatamise kõrval M. Lüdigi sagedasti astus üles ka organistina silmapaistva jõuna ning teostas vilumusega klaverisaateid.

Eriline tähendus aga tuleb anda eesti heli-

Foto Uustalu

Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi esindajad M. Lüdig'ile tema 60 a. sünnipäeva juubeliaktusel üle andmas auliikme diplomit

tööde kontsertidele, milliseid korraldati M. Lüdig'i algatusel ja juhtimisel. Esimene sümfoniiline kontsert eesti heliloomingust toimus 38-mehelise orkestriga „Pavlova-saalis“. Eeskavas oli A. Lätte, A. Kapi, M. Lüdig'i ja A. Lemba teoseid, kusjuures viimane astus üles solistina. Väljapaistvamad koori esinemised toimusid „Ciniselli“ tsirkuse ruumides Dolina patriootiliste kontsertide sarjas ja „Vestnik Snanija“ etnograafilisel õhtul. Viimane ülesastumine teostati 1916. a. „Nikolai II Rahvamajas“, kusjuures 150-liikmeline eesti koor tunnustati parimaks.

4.

Nii Peterburgis õppides kui hiljem töötades käis M. Lüdig aeg-ajalt kodumaal. Siin ta andis organistina kontserte ning juhatas mitmesuguseid ettekandeid. Erilised sidemed tal püsisid Pärnuga, mida külastaski sagedamini. „Endlas“ ta oli tegev mitmetel puhkedel. „Endla“ jaoks kirjutas M. Lüdig 1901. aastal muusika Ansomardi „Muruide tütrele“, mis teatrile andis hääd tulu ja lee-

vendas majanduslikke raskusi. Teos ise põles „Endlas“ ära — autori rõõmuks, nagu ta ise ütles. Pärnumaa esimese laulupoepuhuks valmistas M. Lüdig „Endla“ kooriga ette Haydn'i oratooriumi „Loomise“. Kuna 1903. aastal M. Lüdig oli veel konservatooriumi õpilane, keeldusid J. Kappel ja K. Türrpu temaga koos juhatamast ning viimane nendest teostaski selle ülesande.

Lähemad sidemed tekkisid M. Lüdig'il ka Viljandi „Koidu“ seltsiga, kui ta 1904. aastal koos abikaasaga teostas kontsertmatka mõningatesse kodumaa linnadesse. Parajasti oli saabumas „Koidu“ 35 a. kestvuse juubel. Vastu tulles kohalike tegelaste soovile M. Lüdig koostas ligemale 45-liikmelise segakoori ning viis sellega läbi rea laulude ja N. Gade väikese oratooriumi „Comala“ ettekande. Hiljem ta juhatas veel kahel korral Viljandis laulupäeva.

Kodumaal käis ta veel esinemas 1906. aastal „Vanemuise“ hoone õnnistamisel, kus esmakordsele ettekandele tuli tema „Avamäng-

fantaasia“. Samuti oli ta dirigendiks Tartu muusikapäeval 1909. a. suvel, milliseks puhuks ta kirjutas ka oma süüdi „Lembitu“. Tallinnas 1910. a. toimunud VII üldlaulupeo juhtimisel seisis ta jälle asja eesotsas. Esmakordselt koosnes kava ainult eesti autorite lauludest. Pidulikul kontserdil tuli esietekandele ka tema sümfooniline pilt „Jaaniöö“.

Nagu näeme, pidas M. Lüdig ikkagi sidet kodumaaga. Seda ta hoidis oma praktilise muusikategevusega, veel enam aga heliloomingu kaudu. Tema teosed sündisid rahvusliku laadi vaimus ning pärisid säärastena ka tähendusriikka koha meie muusikalises toodangus. Kui M. Lüdig pidevalt töötas Peterburgis, siis ei saa ka seda tegevust alahinnata. Peterburg oli tollal kõige suurem eesti linlaste asula, kus tuli korda saata hääd ja kandvat kultuuritööd. Nendes ülesannetes näitas M. Lüdig end asendamatu jõuna.

5.

Kui 1917. aastal hakati moodustama rahvuslikke malevaid, oli M. Lüdig Peterburgi Eesti Sõjaväe Keskkomitee liige. Samal aastal tuli ta ka sõjaväelaseks Eestisse, kus hiljem toimus Sõjavägede Ülemkomitees ning viimase poolt valiti Maapäeva liikmeks. M. Lüdig asutas I Eesti Polgu orkestri ja samuti Tallinna Kaitseliidu orkestri, olles nende koosseisude juhatajaks.

Asudes 1918. a. Tallinna, algas M. Lüdig kohe intensiivset tegevust ühiskondlikel aladel muusikas. Siia ta rakendas oma organiseerimisvõimed, erioskused ja vaimustuse. Tööjõu kasutamine sündis kooride ja orkestrite juhatajana, organisatina kiriku teenistuses ning eriti — meie kõrgema muusikalise õppeasutise rajajana.

Estonia Muusika Osakonna koorijuhina oli 1918. aastal lahkunud A. Topman. Tema asemele astus tegevusse M. Lüdig. EMO-st pidi ka kujunema seltskondlik organisatsioon, kes seisaks asutatava muusikakooli selja taga. Nüüd kerkiski tegelikkuses päevakorda varajasem kavatsus muusikalise õppeasutise loomiseks. Tallinna Kõrgem Muusikakool saadi aga 1919. aastal käima „Estonia“ seltsi algatusena, kes uuele ettevõttele andis ka esimest ulualust.

Tallinna Kõrgema Muusikakooli rajamine on omaette kultuuriline päätikk. Käesoleval puhul märgime ainult niipalju, et siin aktiivsed ideelised tegelased saatsid korda raske ja ennastohverdava teo. Õpetajate kaadri kujundamine, ruumide kitsikus ning ainelised mured panid asja juhtijad suurte pingutuste ette. Õppeasutise esimese direktorina M. Lüdig näitas end tüsedat initsiaatorina, kellele praegune konservatoorium võlgneb väga palju tänu. Kuni esialgse hoonelise valmimiseni oli üle elatud kõige valusam loomisaeg — seda nii majanduslikus kui vaimses mõttes.

Kui veel tänapäeval meie konservatoorium on arenemisjärgus ja paljude isikute töö on kannud väärtuslikku vilja, siis esimese algatamise raskusi peame eriti tunnustavalt omistama M. Lüdig'ile muusikakooli esimese vaimse ja praktilise juhina. Selles õppeasutises ta kõige muu tegevuse kõrval täitis pärast P. Südamme surma ka pedagoogi ülesandeid oreliklassis. Kuidas tookord hoonelise ehitamiseks kingituste ja muu näol võimalusi hangiti ning maja sisustati, seda teab küll kõige paremini M. Lüdig kui raskuste esimene kandja ise.

Praktilise muusikuna oli M. Lüdig pikemat aega tegev Tallinna Kaarli kiriku organistina ja sama koguduse koorijuhina. Tema diapositsiooni järgi ehitati nimetatud kirikusse 1923. aastal uus suur orel. Tallinnas tegutses ta veel mitmes koolis muusikaõpetaja ülesannetes. Lauljate Liidu „Muusika-lehe“ tegevtoimetajaks oli M. Lüdig 1930. aastal.

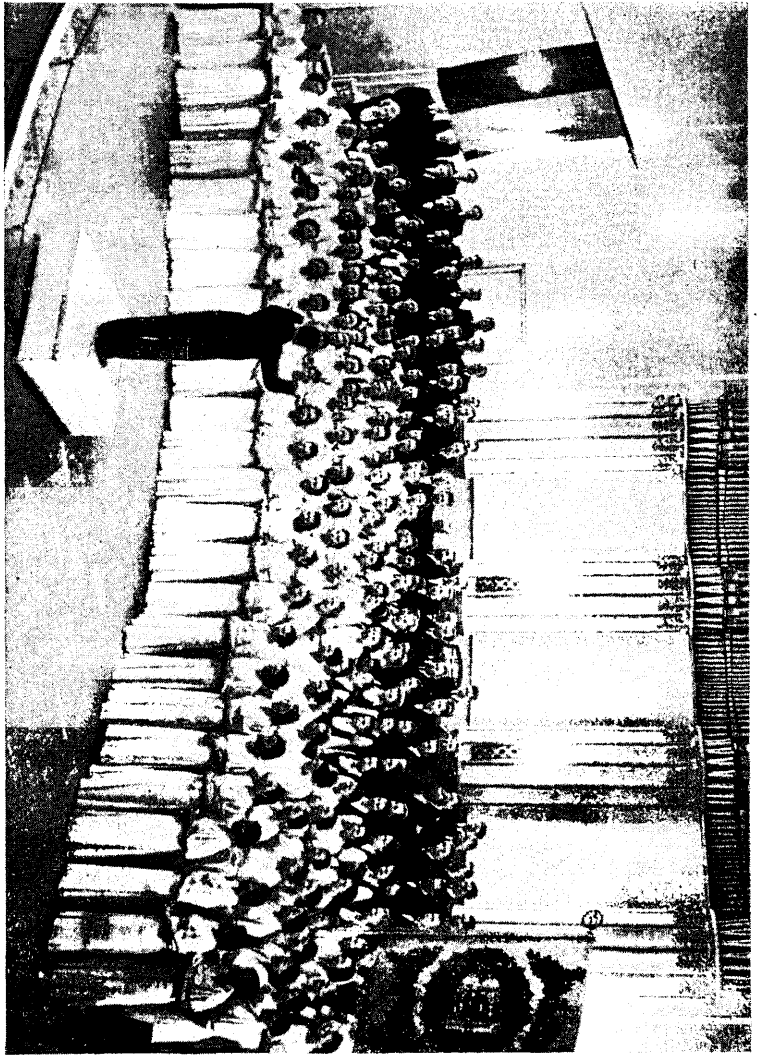
Tallinna siirdudes tegi M. Lüdig algatuslikult kaasa ka paari ärilise iseloomuga ettevõtte rajamisel. Nimelt asutati tema initsiatiivil „Esto-Muusika“, kus hakati arendama kirjastustegevust ja noodituru korraldamist. Samuti pandi käima ka klaverivabrik „Astron“. Nende mõlema ettevõtte puhul pidas M. Lüdig silmas võrsuva muusikakooli ja kasvava helikunstilise harrastuse tarvidusi.

6.

Tähendusriikka koha meie muusikalises elus omab M. Lüdig'i helilooming, kuigi ta ise seda ala enda juures peab kõige tagasi-

Ühendkoor J. Aaviku juhatusel esinemas M. Lüdigi 60 a. sünnipäeva juubelikonserdil

Foto Uuslahu

hoidlikumaks. Tõsi küll, ta on praktilise tegevuse tõttu end komponeerimisele vähem pühendanud. Siin aga kvantiteeti asendab loomingu sisuline külg. M. Lüdigi on meile annud tõsikunstilise ja sügava väärtusega teoseid, mis eesti muusikas seisavad püsiva tähendusega kohal.

M. Lüdigi hellilooming on tugevasti isikupärane ning alati meeleoludest küllane. Ta avaldab end sisutihedas väljenduses ja südamlikult. Tehniliselt tema toodangut ise-

loomustab kaldumine lihtsusse. Nii ei tundu M. Lüdigi teostes kunagi koormamist või välise efektiga mõjumist. Samuti on talle kauge filosofoerimine ja teisipidi pörutavus.

M. Lüdigi omapära evib ka rahvusliku iselaadi tähenduse. See maksab tema juures nii vabaloomingu kui runomeloodiatele rajatud toodangu puhul. M. Lüdigi on pidevalt taotlenud eesti natsionaalse joone kujundamist. Lihtsus ongi teda kõige paremini viinud sihile. Tundeerksa liürrikuna ta sei-

sab meie helloojate pere esireas. Ta on ka suur optimist ning võib sageli end väljendada hoogsate kõrgtunnete liinil.

M. Lüdig'i koorilaulud omavad suure populaarsuse. Tema päralt on eriline seisukoht seega, et ühtaegu kunstiväärtuslik toodang leiab rohket kasutamist ka laialdastes hulkades. Tema esimene laul „Minu kannike“ ilmus trükituna „Oleviku“ lisas. Koguna on tal välja antud vihik „M. Lüdig'i 12 segakoori laulu“ — kirjastatuna 1922. a. „Esto-Muusika“ poolt. Muud palad leiduvad päämiselt laulupidude noodiraamatuis ja Lauljate Liidu lahtiste väljaannete sarjades. Sama kirjastus on temalt ka trükinud arranžeringuid puhkpillidele.

Armastatud repertuaari hulka kuuluvad samuti M. Lüdig'i soololaulud, mis pakuvad tänulikku, sisukat ja omalaadset materjali kavade moodustamiseks. Tema sümfoniisi töid olen nimetanud juba eespool. Nendele seltsib veel üks rahvaviiside aineil loodud süit hilisemast toodangust. Kahele klaverile on ilmunud „Andante cantabile“ ja „Scherzo“ väljavõttena „Lembitu“ nimelisest süidist ning „Eesti viis“ ja „Kaera Jaan“ čellole klaveriga. Vokaal-instrumentaalselt alalt on pärit „Mälestused“ segakoorile orkestriga ja terve rida muid tooteid käsi-kirjadena.

Kuna M. Lüdig'i tegevus on arenenud kolmes liinis — praktilise muusika ja loomingu ning seltskondliku organiseerimise aladel, siis iga üksikut osa sellest tuleb võtta kogu tegevust kui tervikut arvestades. Nii ka helitööde kogusumma ei ole just eriti suur. Et aga siin esineb iseseisev, rahvuslikult väärtuslik ja levinguvõimeline kunst, siis tema loominguiline saavutus püsib väga kõrgesti hinnataval kohal.

7.

Intensiivset kunstitegevust arendas M. Lüdig Tallinnas kuni 1925. aastani, mil ta rändas Lõuna-Ameerikasse, kus püsivaks tegevuspaigaks kujunes Buenos-Aires. Säält oli umbes 3 a. jooksul rakendatud muusikaõpetajana, koorijuhina ja orkestridirektöörina. Tema eestvõttel asutati kohapääl eesti selts „Ühendus“, mis kasvas 200-liikmeliseks ja kus ta oli esimeheks.

Ameerikast saabus M. Lüdig tagasi 1928. aastal, asudes uuesti Tallinna Kaarli kiriku organisti ja koorijuhhi kohale, töötades rööbiti ka muusikaõpetajana koolides. Siis ta siirdus 1932. a. Pärnu, kus uuesti löi sisse „Endla“ seltsiga. Säält ta asutas ESMO segakoori ning tegeutses pedagoogina, tekitades mitmeti muusikalist elevust oma vanas kodulinnas.

Kuus aastat tagasi asus M. Lüdig Vändrasse, et säälses vaikuses jätkata oma kunstilist tegevust. Olles pensioneerunud, ta siiski võtab osa kohaliku elu avaldustest ning jagab seltskonnaga oma suuri oskusi ja kogemusi. Hiljuti ta oli kaastegev kohalikul kirikukontserdil, mis korraldati tema 60 a. sünnipäeva tähistamiseks.

Alates juba õpilaspölvest on M. Lüdig suure innuga ja erilise armastusega töötanud eesti muusika ning üldse eestluse kasuks — seda nii kodumaal kui ka väljaspool piire. Siia hulka kuuluvad ka veel esinemised, nagu see toimus 1923. aastal Pariisis jne. Kõiki neid teeneid kokku peame austusega ja väärikalt hindama, kuna võlgname M. Lüdig'ile paljude muusikaliste ja ühiskondlike saavutiste eest suurimat tänu.

Üritused on nii isikute kui rahvaste elus kõige tähtsamad, sest ilma nendeta ei sünni midagi. Igasugused rajamised aga nõuavad erilisel innukat jõurakendamist, kusjuures tagajärjed oma tõelises suuruses hakkavad paistma alles hiljem. M. Lüdig on olnud energiline algatuste inimene, kes vaimustusega löi kaasa igal võimalikul puhul. Sügav rahvustunne ning kunstiline kutsumus juhtisid ta alati sinna, kus tema ulatavuse piirkonnas kõige esmajoonelisemalt läks tarvis ergutavaid ja juhtivaid tegusid. Ja seda tuleb eriti hinnata.

Tösis südamlikkust võisime rõõmuga näha juubilari aupäeval „Estonia“ kontertsaalil, millest ta ka võttis osa isiklikult. Tahaksin need read lõpetada tema enda sõnadega, mis ta lausis kontsert-aktuse punktina: „Tegin seda, mis oli minu kohus!“ Lisan siia ainult niipalju, et suured teod sünnivad ainult koos kohusetundega. See on olnud ka M. Lüdig'i käskijaks tema viljakalt jätkuvas tegevuses.

100 aastat P. I. Čaikovski sünnipäevast

Käesoleval kuul möödus 100 aastat vene suure helilooja P. I. Čaikovski sünnipäevast, kelle töid armastavad miljonid inimesed. Sügav otsekoheus ja südamlikkus ning äärmine selgus ja väljenduslikkus põhjustavad Čaikovski muusika suure populaarsuse. Oma töödes Čaikovski oskas lihtsalt ja arusaadavalt rääkida suurtest, sügavatest teemadest ning inimelu põhiküsimustest.

Põhiteemaks Čaikovski loomingus on inimese vaimne maailm, tema seismised vastuolud, kõrgemate inimpüüdumiste traagilised kokkupõrked vaenuliste jõududega ja selle kõrval kirglikud elujaatamise motiivid, määratu suur usk inimesse, tema jõusse ja loovasse andesse.

Tunnete sügavus, südamlikkus ja otsekohene väljendus liituvad Čaikovski's hiilgava kompositsioonilise meisterlikkusega. Eri- lise lihtsuse ja tõe oma teostes ta saavutas intensiivse ja pineva töö ning valju kompositsioonitehniliste vahendite valiku kaudu.

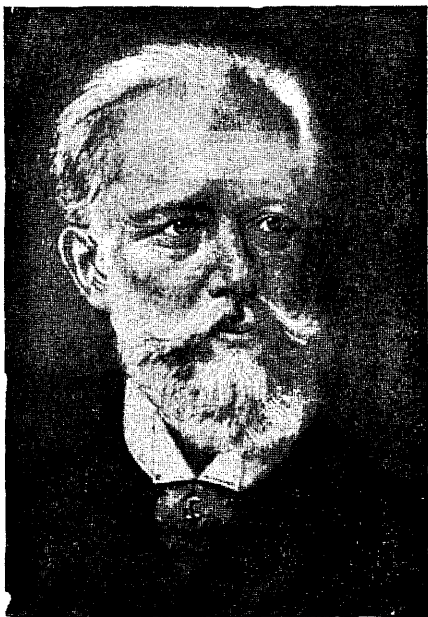
Čaikovski kui vene rahvusliku helilooja toodang on imunud läbi otsesest rahvustundest. Laul, mida Čaikovski nimetas hinnalisemaks rahvaloominguliseks mustriks, on heliloojale rikkalikuks vaimustuse allikaks.

„Vene laul“ — ütleb ta — „see on seeme, millest kunstnik teadmiste ja talendi kaasabil võib kasvatada lopsaka puu“. Ja töö- pooldest enamikus tema ooperites, sümfooni- listes- ja isegi kammermuusikalistes teostes heliseb rahvaviisi elemente, selle meloodilisi käändeid.

Čaikovski loominguline valdkond on erakordselt avar. Helilooja andis oma osa mitte ainult sümfoonilisele muusikale, milles ta jõudis suurima täiuslikkuseni, vaid ka ooperile, balletile, kammermuusikale. Ta kirjutas teoseid klaverile, viiulile, cellole, löi kvartette, trio, romanse. Sügavalt isiku- pärased, intiimseid läbielamisi väljendavad teosed ja laiad sümfoonilised alad, mis rabavad oma sügava filosoofilise sisuga, ise- loomustavad helilooja mitmekülget geniaalsust.

Čaikovski sündis 7. mail 1840. aastal Votkinskis, kus tema isa töötas mäekaevanduse insenerina. Vaatamata poisikese varajastele muusikalistele kalduvustele, vanemad valmistasid teda ette juriidilisele karjäärile ning muusikaga tegelemine ei ületanud salongilise musitseerimise raamistikku.

Tõsine suhtumine muusikasse, mis sundis

P. I. ČAIKOVSKI

Čaikovskit heitma ametniku ikke, ilmnes hiljem.

Möödunud sajandi 60. aastate alul sündis Venemaal rahvamuusika suur liikumine. Asutati vene muusikaühing, avati esimene konservatoorium Peterburgis.

Astumine konservatooriumi ning töötamine teooria ja kompositsiooni alal tuntud vene muusiku Anton Rubinstein'i juhtimisel sai Čaikovski loomingutee alguseks.

Päälle Peterburgi konservatooriumi lõpetamist kutsuti Čaikovski professoriks äsja avatud Moskva konservatooriumi. Aastad Moskvast olid helilooja elus viljakamaks perioodiks. Ta kirjutas 11 aasta kestel 4 ooperit, ballette, 3 sümfooniati, 4 sümfoonilist poeemi, 3 kvartetti, 2 kontserti klaverile ja viiulile ning rea teisi teoseid.

Komponisti esimeste teoste hulgas pälvib suurt huvi sümfoonia „Talveunistused“, kus avaldub Čaikovski loomingulise ilme jooni — tema lüüriline pehmus, ammutamatu meloodiline leidlikkus ja sügav dramaatiline tunne. „Aastajad“ — need on palad kla-

verile, põimik vene armastatud looduspilte, täis sügavat hingelist soojust ja rahva omapära.

Esimestele sümfooniatega järgnesid uued väljapaistvad tööd, nende hulgas Shakespeare'i teoste mõjutusel kirjutatud fantaasia „Torm“ ning uvertüür-fantaasia „Romeo ja Julia“, samuti „Francesca da Rimini“ (Dante järgi).

Enamiku oopereid on Čaikovski kirjutanud vene elu süžeedel — ajaloolis-olustikulisel („Päälik“, „Võlutar“), ajaloolisel („Opričnik“, „Mazepa“), rahvakombeline („Čerevički“), aga samuti Puškin'i süžeedele („Eugen Onegin“ ja „Padaemand“).

Čaikovski poolt 70. aastatel kirjutatud „Eugen Onegin“ ilmus uue tüübina vene ooperimuusikas. Erinevalt vene lavasid valitsevatest ajaloolistest ja fantastilistest ooperitest see oli muusikalis-psühholoogiline draama, „lihtsate sündamete lihtne draama“, nagu Čaikovski väljendas.

Vaimustatud Puškin'i poemist, Čaikovski püüdis muusikas luua tüüpe, mis vastaksid elulisele tõele, täis sügavat ja otsest tunnet. Čaikovski algas tööd ooperi juures „Tatjana kirjast“. See stsseen oli tema lüürilise vaimustuse haripunktiks, sellesse muusikasse paigutas ta vastärganud armastuse kogu jõu, kogu spontaansuse.

Čaikovski kujude sügav loomulikkus kooskõlas Puškin'i luulega ja tüüpiline rahvamuusika tõstsid „Eugen Onegini“ maailma kunsti tippsaavutiste hulka.

Ooper „Eugen Onegin“, mis esmakordselt esitati väikesel laval konservatooriumi jõududega, võitis varsti määratu populaarsuse, lähides maailma parimate teatrite repertuaari.

„Eugen Oneginiga“ ja 4. sümfooniaga saavutatakse Čaikovski heliloomingulise tegevuse tähtsaim etapp. Nende teostega ta astub välja kui küps meister ja tõeline novaator.

1888—1891. aastal Čaikovski sooritas Euroopas ja Ameerikas suure kontsertmatka, astudes üles dirigendina.

Valitsedes hästi publitsisti sulge, ta avaldas huvitavaid kirjeldusi oma külastusreisidest, millede kestel ta kohtas Brahms'i, Gounod, Grieg'i, Busoni't, Thomas'd, Delibes'i ja teisi tolle aja heliloojaid.

Pöördudes kodumaale tagasi, kirjutas helilooja rea uusi sümfoonilisi teoseid, millised tema sõnade järgi osutusid „hinge muusikalisteks pihtimusteks“. Neis ta püüdis võimalikult loomutruult ning õiglaselt väljendada üldinimlikke tundeid ja elamusi.

90-date aastate alul ta kirjutas traagilisemaid, vapustavalt tugeva väljendusega teoseid — „Manfred“, ning 5- ja 6-sümfoonia.

Selle perioodi tähtsama teosena ilmus ka

ooper „Padaemand“. 44 päeva jooksul helilooja kirjutas selle komplitseeritud ja muusikalise vormi poolest rikkalikuma teose, täis kauneid viise.

Rida pilte „Padaemandast“, nende hulgas stseenid „Talvekanali ääres“, Hermani surm jm. moodustavad parimaid leheküügi maailma ooperiliteratuuris.

Čaikovski balletidest suure populaarsuse omandasid „Luigejärv“, „Magav kaunitar“ ja „Pähklipureja“. Kuigi kõik kolm balletti on kirjutatud muinasjutuliselt fantastilisele süžeele, osutub nende muusikaline arendus sirgjooneliselt realistlikuks.

Klassikalise tantsu ja pantomiimi vahenditega Čaikovski esitab armastuse sügava teema, millele kogu tema loomingus on pühendatud vaimustavamaid ja ilusamaid lehekülgi.

Helilooja „luigelauluks“ sai tema kuulus pateetiline sümfoonia, mis on kirjutatud üksilduses, Klinis, kus ta elas oma viimased aastad. Selle teema (nagu selgus hiljuti leitud märkmetest) helilooja ise määritles, andes sümfooniale nimeks „Elu“.

16. oktoobril 1893. a. esitati 6-es, „pateetiline sümfoonia“ esmakordselt autori enese juhatusel. 25. oktoobri ööl lühikese haiguse järele suri P. Čaikovski.

Muutmatult püüdes Čaikovski suurima väljenduslikkuse ja lihtsama muusikalise keele poole, mis oleksid teinud tema ideed ja kunstilised kujud üldrahvuslikuks varaks.

Čaikovski unistus „võimalusest rääkida massile muusikalises keeles“ on teostatud suuremal määral SSSR-is. Nõukogude-Vene 30 ooperilava annavad suure helilooja kaheksat ooperit ja balletti. Juubeliaastaks esitavad paljud teatrid Čaikovski ooperitest „Opričniku“ ja „Jolanta“ uuslavastusi. Uzbekide ooperi- ja balletiteater lavastab uzbeki keeles ooperi „Čerevički“, kirgiisi ja kasahhi teatrid — „Eugen Onegini“ oma rahvuskeeles.

Paljudes SSR-i linnades läheb kontsertide tsükkel Čaikovski teostest, kusjuures esinevad parimad tegelased.

Viljarikas ja sügav on Čaikovski mõju Nõukogude-Vene komponistide loomingule. N. Mjaskovski ja D. Sostakovič'i sümfooniliste teoste mõtestuses, viisirikastes Dzeržinski ning Hrennikov'i ooperite meloodilises laulvuses ja üksikutes kompositsioonilistes võtetes võib näha Čaikovski loomingutraditsioonide uuestisündi.

Čaikovskiga on seotud Nõukogude-Vene muusikaõpetuse tähelepanndavad saavutused. Nõukogude õpetlaste kirjutiste hulgas Čaikovski üle suurt teaduslikku huvi äratav B. Asafjev'i teos. Praegu on käimas suur töö Čaikovski teoste akadeemilise kogu väljaandmiseks.

„TASS“

Helilooja Adalbert Virkhaus

60-aastane

Hiljuti pühitseti Tartus pidulikult helilooja Adalbert Virkhaus'i 60. sünnipäeva ning avaldati teeneterikkale muusikule austust tema praeguses tegevuspaigas. Neid lugupidamise avaldusi aga jagavad kõik meie muusikahuvilised ringid üle maa, kuna A. Virkhaus'i töövili on neile nii või teisiti osaks saanud.

A. Virkhaus võrsus populaarse puhkepili-kooride isa D. O. Virkhaus'i perekonnast. Ta sündis Väägvere koolimajas 17. mail 1880. aastal. Samas ta hakkas ka juba varajases nooruses muusikalise tegevusega kokku puutuma ja varsti ise agaralt üritustes kaasa lööma. Eialgu ta töötas asjaarmastusliku huviga, kuni avanesid võimalused põhjalikuma muusikalise hariduse omandamiseks.

Alles 1905. aastal läks A. Virkhaus'il korda astuda Leipzigi konservatooriumi, kus ta kuni 1908. a. õppis kompositsiooni- ja dirigendiklassis. Kodumaale tagasi pöördudes algas temal pidev ja viljakas kutselise muusiku tegevus. Ühe aasta ta töötas Tartu saksa teatri juures teise kapelmeistrina, kuni ta kutsuti „Estonia“ teatri muusikajuhiks. Siin oli A. Virkhaus tegev 1912. a. kevadeni.

Nüüd siirdus A. Virkhaus Valka, kus rakendus tööle muusikaõpetajana ning võttis oma pääle ka „Sädeme“ seltsis muusikajuhi kohustused. Kui 1917. a. Valga realkool Venemaale evakueeriti, lahkus ka A. Virkhaus koos õppeasutisega. Lühema aja järele ta saabus aga kodumaale tagasi ning asus Tartu, kuhu on rajanudki oma püsivama kodu.

Vabadussõja ajal oli A. Virkhaus kapelmeistriks Tartu kooliõpilaste pataljonis ja hiljem Sakala partisanide pataljonis. Alates 1920. aastast ta tegutseb Tartus muusikaõpetajana ning mitmetes organisatsioonides muusikajuhina. Ta kuulub ka nende hulka, kes 1919. a. asutasid kohapäälse esimese kõrgema eesti muusikakooli, kusjuures ta ise oli asutise inspektoriks. Õppejõuna töötas A. Virkhaus ka Tartu konservatooriumis.

Võimalust mööda on A. Virkhaus end püüdnud värskendada matkade teostamisega välismaadesse — nii lõuna, lääne kui ida suunas. Praegu juubilar töötab Tartus H. Treffner'i gümnaasiumi muusikaõpetajana, Kaitseliidu maleva orkestrijuhina ja Tartu-Maarja kiriku laulukoori juhatajana. A. Virkhaus on üldjuhiks olnud mitme-

Helilooja ja muusikategelane
A. VIRKHAUS

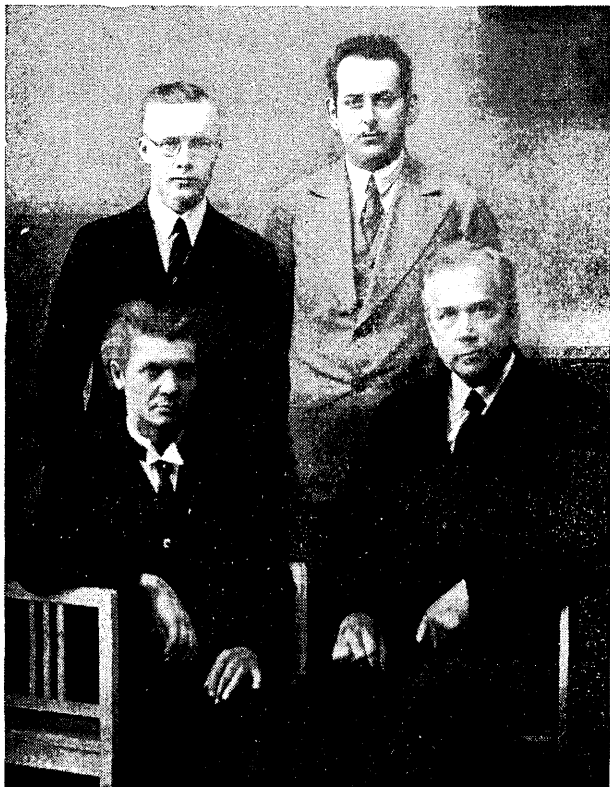
sugustel muusikalistel pidustustel, eriti aga osa võtnud just Tartus toimunud üritustest. Ka varsti saabuval Tartumaa 4. laulupeol kohtame A. Virkhaus'i puhkpillikoorige juhina dirigendipuldil.

Pääle seltskondliku ja kutselise muusikategevuse on juubilar end viljakalt pühendanud heliloomingule. Tema teoste koguarv on võrdlemisi suur, kusjuures nende hulgas leidub ka rida ulatuslikumaid vorme mitmesugustelt aladelt. A. Virkhaus on loonud koorilaule ja soolopalasid, kammermuusikat, orkestritöid erinevatele koosseisudele ning hulk lavamuusikat.

Kogemusrikka muusikapedagoogina on A. Virkhaus kirjutanud ka vastava sisuga teoseid õppetegevuse arendamiseks. Nii kokkuvõttes näeme teda rakendumas väga mitmesugustel aladel muusikaelu viljelejana.

Seniste rohkete saavutiste eest kodumaa helikunsti põllul töötamises ütleme lugupeetavale juubilarile siinkohal sügavaima tänuavalduse ja soovime tema tegevusele jätkuvalt parimat edu.

Tartumaa neljas laulupidu tulemas

Tartumaa 4. laulupeo üldjuhid; istuvad — J. Simm ja A. Üirkhaus, seisavad — R. Ritsing ja E. Tubin

Tänavu tullakse Tartusse juba üheksandat korda, et pidada laulupidu. See oli aastal 1869, kui eesti rahvas kogunes oma esimesele üldlaulupeole Tartusse — laulujumala Vanemuise kodulinna. Esimesele üldlaulupeole järgnesid Taaralinnas 1879. a. teine, 1891. a. neljas ja 1894. a. viies üldlaulupidu; 1909. aastal oli Tartus esimene muusikapäev ja sellele järgnevalt toimusid siin Tartumaa laulupeod — esimene 1926., teine 1930. ja kolmas 1935. Nii siis küll Tartumaa neljas, aga ühtlasi Tartu üheksas.

Tartu on alati olnud rahvuslikku iseteadvust arendavate ja virgutavate ürituste hällipaigaks. Vist keegi ei saa salata ega eitada, et Tartule kuulub eestluse, eesti kultuuri ja vabaduspüüete keskuse au. Siit on alguse

saanud rahvuskultuurilised üritused, siit on lõuget antud kõigi kallimate aarete võitmiseks ja säilitamiseks.

Kuigi praegused laulupeod võrreldes esimestega, mis toimusid võõra võimu all, on kaotanud patriotismile baseeruvat väärtust, ei ole ometi kahanenud nende tähtsus meie edeneva kultuuri tõhustamisel ja sisustamisel. Nüüd on ikka rohkem ja rohkem esiplaanile nihkunud meie laulupidudel muusikakultuuriline külg. Ja et meie ei saa kahelda eesti rahva tugevas muusikalises instinktis, siis tuleb muusikalistele mass-esinemistele veelgi suuremat tähelepanu osutada, laulupidude muusikalise külje väärtustamisele veelgi pingsemat rõhku panna.

Meie praeguste laulupidude võrgus oma-

vad maakondlikud laulupeod suurt tähtsust — nende muusikakultuuriline töö ei ole mitte vähem tähtis üldlaulupidude omast. Vahe on vaid tegelaskonna suuruses — niisii kvantitatiivne vahe.

Vastu minnes eelseisvale Tartumaa neljandale laulupeole, mis toimub Tartus 8. ja 9. juunil, peab märkima, et ürituse muusikalises osas on paljudi värsket ja edasi viivat. Sellel laulupeol elustatakse jälle uuesti võistluslaulmist ja kuuleme uudisena suurteose ettekannet masskoorilt, mis on esmakordne juhtum meie laulupidude ajaloos. Ühendsegakoorig, ühendmeeskoorig ja ühendorkestrid püüavad anda oma parima. Ei puudu ka ühislaul — ühine lauljaile ja kuulajale.

Kuigi laulupeo eeltööd on häirinud, seganud rasked ajanähted ja möödunud talve haruldaselt suur külm, julgeme siiski loota peo õnnestumist.

On märgata Taara kodades jälle erilist elavust ja ärevust. Vanemuise peokutsed on laiali saadetud. Tulge kõik! — Sest mis on veel kaunim, kui kanduda laulu imevõimul kõrgemale igapäevusest, astuda vana Vanemuise ette ja laulda oma rõõmudest ning muredest. Ja me laulamegi, laulame nii, et tormides külmunud ja muredes jahtunud südamed soojenevad. Laulame endid puhataks ja värskeks, laulame unustama raskusi ja vaeva...

Oodatakse kõiki meie laulupidude kantsi ohvriteenistust pidama. Laulujumalat kiitma ja austama — ühtlasi palume oma laulus jõudu ja õnne eesti rahvale.

R. Ritsing.

Tartumaa 4. laulupeo

edukaks läbiviimiseks moodustas E. L. L. Tartumaa osakonna juhatus oma viimasel koosolekul päätoimkonna ja otsustas paluda sinna: linnapääd Dr. R. Sinka, maavanema H. Lauri, 11. diviisiülema kindral J. Kruusi, ülikooli rektori Dr. H. Kaho, prefekt P. Roovere, malevapääliku kolonel-leitnant R. Aksi, linna koolivalitsuse juhataja K. Luige, linnanõuniku ins. V. Ontoni, Üliõpilaskonna esimehe J. Koorti, Naiskodukaitse esinaise pr. E. Sarali, Kodutütarde vanema prl. S. Pruudeni, linnaarst Dr. G. Krolli, Tartu jaamaülema A. Muru, „Postimehe“ toimetaja J. Kitsberg'i, pangadirektor A. Pakosta. Pääle nende kuuluvad päätoimkonda kõik osakonna juhatusliikmed: R. Ritsing, J. Roonurm, Ed. Öunapuu, A. Laan ja V. Kliimand.

Pääle päätoimkonna moodustati järgmised eritoimkonnad ja palutakse nende juhatajaks:

1. Muusikatoimkond — juhataja R. Ritsing.

2. Informatsioonitoimkond — juhataja J. Kitsberg.
3. Ehitustoimkond — juhataja ins. V. Onton.
4. Korteritoimkond — juhataja A. Laan.
5. Sanitaartoimkond — juhataja Dr. G. Kroll.
6. Korraatoimkond — juhataja kol.-leitn. R. Aks.
7. Sassaatoimkond — juhataja dir. A. Pakosta.
8. Transporttoimkond — juhataja jaamaülema A. Muru.

Toimkondade juhatajaid otsustati paluda moodustada toimkondade koosseisud ja teatada need osakonna juhatajatele.

Laulupee üldkorraldajaks-asjaajajaks on Ed. Öunapuu.

Tartumaa laulupeo eeltööd on hoogsalt käimas.

Lauljate Liidu Tartumaa osakonna juhatusel otsusel peetakse Tartumaa 4. laulupidu 8. ja 9. juunil s. a. Tamme staadionil Tartus. Praegu on kõikjal käimas kibe kooride ettevalmistus, kuna talvised külmad takistasid maakoorige kooskäimisi. Eelproovide ringid enamikus punktides on tehtud ja juhid on tulemustega üldiselt rahul, laulud on kätte õpitud, tuleb vaid teha rohkesti tööd nende viimistlemisega. Eelproovipunkte on 21. Laulupeole on registreeritud 156 koori 5500 tegelasega.

Huvirohkeks töötab kujuneda võistluslaulmine üksikkoorige ja kooride rühmituste vahel. Võistluslaulmiseks on seni registreeritud viis üksikkoori, mitme koori osavõtuküsimus on veel lahtine, kuid loodetavasti tõuseb osavõtjate arv suuremaks.

Pääle selle on moodustamisel võistluslaulmiseks kooride rühmitusi kihelkondade kaupa, igas umbes 100 lauljat. Koostatakse vähemalt neli rühmitust.

Võistluslaulaks üksikkoorige määras osakonna juhatus laulupee kavast A. Kiiss'i „Ei mina ütle“, kuna kaks laulu valivad koorid oma äranägemisel eesti autorite loomingu. Kooride rühmituste võistluslaulaks laulupee kavast on Ed. Oja „Laulik“, kaks laulu valivad oma äranägemisel eesti heliloojate teoseist. Igale üksikkoorige määrati kolme laulu ettekandmiseks 12 minutit, kooride rühmitustele — 15 minutit.

Auhindamiskomisjon moodustati 8-liikmeline ning sellesse palutakse heliloojad ja koorijuhid: prof. Miina Härma, prof. A. Läte, Adalb. Virkhaus, Juhan Simm, Rich. Ritsing, Enn Võrk, Ed. Tubin ja Vold. Kliimand.

Teisel laulupeopäeval kell 10 peetakse Toome orus vabaõhujumalateenistus. Tee-

nima palutakse piiskopp prof. J. Kõpp, piiskoplikud vikaarid praost A. Kapp ja praost J. O. Lauri ning kõik Tartu õpetajad: J. Treumann ja J. Taul — Peetri, A. Voo-remaa — Maarja, H. Haamer ja A. Võõbus — Pauluse, J. Kimmel — Ülikooli, A. Kerem — Jaani ja Linna misjonioõtetaja H. Viks. Jumalateenistust kaunistavad Tartu sega-

ja meeskoorid, kuna orkestrid saadavad ko-raale.

Laulupeotegelaste rinnamärgiks on vali-tud tallinlase Esko Lepa kavand, mille foo-nil kannel, selle ees laulev linnuke tamme-oksal. Rinnamärgid valmistab Aleks. Karja Tallinnast. Mõlemal laulupeopäeval korral-datatakse loterii-allegri.

RIHO PÄTS

Muljeid koolimuusikalisest kasvatuses Saksamaal

Õpetajate muusikaline ettevalmistus.

Puudutades üldjoontes õpetajate muusi-kalise ettevalmistuse küsimusi, peab märki-ma, et algkooli õpetajaile see toimub sama-laadselt nagu meilgi — *seminarides*. Arvestades seda, et juba tavaline gümnaa-siumugi pakub õpilasele asjaarmastaja kohta küllaltki ümara muusikalise hariduse — teoreetilised teadmised, häälelise treeningu, noodistlaulmise ja kultuurse kooslaulmise oskuse, klassikalise muusikaliteratuuri tund-mise ja oskuse teadlikult suhtuda kuulata-vasse helindisse — siis seminar oma veelgi rohkem süvendatud muusikalise õppekavaga ja otsekohe õpetuspraktilistest seisukohta-dest väljuva tööga tohiks anda veelgi enam. Kahjuks seekord puudus võimalus seminar-i tööga otsekoheks tutvumiseks. Pääle semi-nari mitmesugustes kõrgemates spetsiaalmu-sikalistes õppeasutisteski on algkooliõpeta-jail-asjahuvilisel enda muusikalise edasiha-rimise võimalusi, mida paljud noored õp-pejõud kasutamata ei jäta. Nii saab kool juba algastmest pääle soliidse muusikalise haridusega juhte. See võimaldab kava-kindlat tööd.

Tütarlaste kõrgemate koolide ja gümnaa-siumide muusikaõpetajate ettevalmistus toi-mub Riiklikus Muusikalise Kasvatuse ja Ki-rikumuusika Ülikoolis. Sellesse vastuvõtu tingimused eeldavad muuseumi mõne kõrgema üldharidusliku kooli lõpetamist ja kahe se-mestri jooksul õppimist mõnes kõrgemas õpetajate ettevalmistuse asutises, pääle selle ettenähtud ulatuses klaveri- ja orelimängu, moduleerimise ja improviseerimise oskust, laulmisvõimeid, mängimisvõimet mõnel keel-pillil või puu-puhkpillil, antud viisi harmo-niseerimisoskust ja raskemate kooripartiide lehest laulmist.

Normaalne õppeaeg Riiklikus Muusikalise Kasvatuse Ülikoolis kestab 6 semestrit (3 aastat), millise aja jooksul käsitletakse selli-seid teoreetilisi aineid nagu: *metoodika* mis haarab muusikalise kasvatuse põhiküsi-musi (alates algkoolist, läbi keskkooli kuni gümnaasiumini, samuti ka üldse muusikalise kasvatuse tähtsamaid alasid), siis *rahva-laulu teadus*, *rahvamängude teooria*, *muusikateadus*, pääle selle muidugi *kõnetehnika*, *häälemoodustamise teadus* ja selle praktiline rakendamine, muu-sikaajalugu, klaveriliteratuuri tundmine, muusikalise kasvatuse ajalugu. Praktilistest ainetest võiks märkida generaalbassi mängi-mist, partituurimängu, koorilaulu, meesüli-õpilastele puhkpilli mängu, naisüliõpilastele lauto või vilepilli mängu, koorijuhatamist, orkestrijuhatamist, orkestreerimist noorsoo orkestrile. Õpetamispraktika alamastmega algab 3. semestril ja kestab kaks semestrit. 5. semestrist alates tegeldakse mitte ainult klassitööga, vaid ka noorsoo koori ja or-kestri juhatamise alal.

Eelmainitud ainetel läbitöötamise ja vas-tavate eksamite oändamise järele Riikliku Muusikalise Kasvatuse Ülikooli lõpetaja omandab õpetajaameti kandidaadi, nn. refe-rendaari kutse, selleks et evida õigusi oma võimeid ja oskusi ühe aasta jooksul prakti-liselt rakendada mõnes kõrgemas tütarlaste või poiste koolis vilunud õpetaja juhatusel, et siis uue eksami kaudu kõrgema kooli õpe-taja (*Stud. Asses.*) kutse saada. Riikliku Muusikalise Kasvatuse Ülikooli töövili oli pa-rimalt nähtav õpetajaameti kandidaatide praktikatöödest, mis oma sihiteadlikkuse ja kindlajoonelise läbiviimisega väga häa mulje jätsid.

Ju mõnda aastat on Muusikalise Kasva-

Foto Parikas

N. Rimski-
Korsakov'i
oop. „Maiõõ“;
stseen esime-
sest vaatuses

tuse Ülikoolil traditsiooniks olnud korraldada ka avalikke muusikanädalaid, mis vastavais ringkonnis tähelepandavat tunnusust on leidnud. Neil muusikanädalail nii õppejõud kui üliõpilased üheskoos pakuvad mingi tervikliku, mõnest kindlast muusikaliselt üldkasvatustlikust ideest kantud ettekannete rea. Nii on lähemas minevikus korraldatud selliseid ettekannete seeriaid, nagu „Noorsugu ja rahvamuusika“, milles ühisel jõul vastavalt ettevalmistatud kujul on näidatud mitmekesiseid praktilisi võimalusi vokaalseks ning instrumentaalseks musitseerimiseks ja väärtliteratuuri kodumuusikaliseks tarvitamiseks, pääle selle mitmesuguseid musitseerimise võimalusi lastele ning asjaaramastajale, rahvalike peopäevade korraldamise võimalusi jne. Selliseil üritusil üheks tähtsamaks sihiks on olnud ka ühislaulu harrastuse levitamine rahvas seas. Seda on teostatud rohkesti vastavate rahvamängude kaudu, mille ettekandesse on põimitud ühislaule nii, et need ka kuulajale aktiivset kaastegevuse võimalusi pakuksid.

Kuid mitte ainult rahvale ei korralda Riiklik Muusikalise Kasvatuse Ülikool muusikanädalaid, vaid ka muusikaõpetajale — puhtpraktilise edasiharimise tähe all. Niisuguseil muusikanädalail käsitletakse muusikaõpetuse aktuaalsemaid küsimusi alg-, kesk- ja kõrgemais koolides, kooritööd noorsoo kooridega, ühislaulu korraldamise küsimusi, eramuusikaõpetajate päevaküsimusi, pillimuusika korraldamist koolides ja üldse muidki akuntsemaid muusikalise kasvatuse päevaküsimusi tuntuimate juhtide ettekannete ja praktiliste ettepanekute näol. See aga on tugevasti värskendavaks jõuks, mis ei lase muusikalisel kasvatusel takerduda rutiini.

Pääle otseste ülesannete Riikliku Muusikalise Kasvatuse Ülikooli suureks sihiks on üldse saksa muusikalise rahvakultuuri ülesehitamine. Püüded sihivad sinnapoole, et rahvussotsialistlik kasvatuse süveneks ka muusikalise kasvatuse kaudu, moodustades üheskoos sellega orgaanilise terviku. Ja niisugune süvendamine toimub selliste materjalide kaudu nagu tööväemarss, sõdurite marss, noorsoomarss, SA marss, peolaul, peomuusika jne., jne., mis sageli figureerivad avalike ettekannete teemadena. Õieti nüüdisaja saksa muusika on samuti üleüldlastatud rahvussotsialistlikust tarbemuusikast. Ent näib nii, et see kõik on tekkinud rohkem ülalpoolsete instantside initsiatiivil kui otskohese, ehtsa inspiratsiooni viljana. Nii töötab nüüdisaja saksa helilooja paatosliku rahvusliku loosungi all, ja võtab vist aega, enne kui see asi endastmõistetavaks kujuneb ning sellel pinnal tõelisi väärtusi võib tekkida. Igatahes tööd tehakse tublisti.

Õppekavad.

Et laulmise- ja muusikaõpetusest saksa koolides ülevaatlik pilt saada, siis alljärgnevalt olgu toodud lühijooneline skeem selle ala õppekavadest.

Algkooli alamastmes (Grundschule's), mis on neljajaastase õppekursusega, laulmisele on pühendatud igas klassis 2 tundi nädalas. Töö toetub pääasjalikult hääle esekujule ja rõõmsale musitseerimisele. Suurimat rõhku pannakse ühehäälselle laulmisele. Sellest väljudes alles hiljem, loomulike eelduste tekkimisel, siirdutakse kahehäälselle laulmise eest hoolitsemisele, kusjuures ühehäälselle laulmisele jääb ikkagi domineeriv koht. Muusikakasvatustliku töö süvendamiseks õp-

Foto
Parikas

N. Rimski-Korsakovi oop. „Maiöö“; stseen teisest vaatusest

petundides kasutatakse ka lapsepäraseid pille, nagu löökpile, viiespille jt. rahvapille. 2-1 õppeaastal algab ka noodikirjaga tutvumine, mis klass-klassilt areneb avarduvalt — nii et 4. õppeaasta lõpul D-duuris ühes tarvitavate noodinimedega kodunenud ollakse. Muusikaline algõpetus väljub mängulaulust, ringmängust ja siirdub üle tantsu-, töö- ja rahvalaulu kodumaa-, marsi-, ja sõdurilaulu rahvussotsialistliku liikumisega ühenduses olevale laulurepertuaarile. Igatahes nelja esimese õppeaasta jooksul on kohustuslik teatud arv rahvussotsialistlike laule nii omandada, et neid meeleldi, ilma välise tüketa lauldakse.

Keskkooli ja gümnaasiumi osas õppekava muidugi laieneb. Toimub muusika võlumaadele asustumine ja säääl kohanemine. Laulmise ja pillimängu kaudu, pääle otsekoheste ülesannete, ühtlasi avardatakse muusikalisi võimeid ja valmistatakse pinda kodumuusikale, et selle kaudu veelgi sügavamalt sukelduda muusika õilistavasse mõjudesse. Kõigest sellest justkui iseendast peab välja kasvama teadlik muusika kuulamine ja sellest arusaamine.

Ka keskkoolis ja gümnaasiumis (pääle mõnede väheste erandite) laulu- ja muusikatunde arv on 2 tundi nädalas iga klassi kohta.

Õppeaastate järele kõrgemas üldhariduslikus koolis (gümnaasiumis) muusikaõpetus kujuneks üldjoones järgnevalt:

I klass (5. õppeaasta)

Kodumaa-, aastaegade-, meeleolu-, män-

gu-, tantsu ja naljalaule ning kaanoneid. Homofooniline kahehäälsus. Sobivate lihtsamate palade ettemängimine. Pääkolmkõlad, kadentsid, heliastmikud C-, G- ja F-duuris. Lihtsamad taktid ja rütmid — ka kehalises väljenduses. Rütmitiline ja meloodiline diktaat ning isetegevuse ülesandeid. Hääldamise ja häälekujundamise harjutus seoses lauluga.

II klass (6. õppeaasta).

Lauluvara laiendamine — ka häälte iseseisvusele vihjavas säädes ja instrumentide saatel. Klassikalise noorsoomuusika ettemängimist. Muusikaliste vaatluste elustamine episoodidega tuntud meistrite noorpõlvest. Pääkolmkõlad ja duur-heliastmikud kuni kolme võtmemärgini. Kadentsi kujundamine. Dominant-septakord. Modulatsioon. Tähtsamaid takte ja rütme ühenduses muusikadiktaadi ja isetegevuse ülesannetega. Hääleharjutusi — ulatuse, kindluse ja painduvuse kujundamiseks.

III klass (7. õppeaasta)

Lauluvara laiendamine. Liikumislaule. Üks Loewe ballaade jm. Mõningaid Schubert'i laule. Kergemat pillimuusikat Schubert'i, Schumann'i, Grieg'i, Bach'i jt. loomingust. Moll-helistik. Tarvitavamate helistike omandamine. Raskemaid rütme: sünkoop, triool. Häälekujundamise harjutusi — erilist lähelpanu osutades häälemurde ajajärgule (poiste juures).

IV klass (8. õppeaasta).

Rahvalaule ja liikumislaule. Ballaade. Schubert'i, Schumann'i ja Brahms'i laule.

Foto Parikas

N. Rimski-Korsakov'i oop. „Maiöö“; stseen kolmandast vaatusest

Bach'i väikesi prelüüde, inventsioone ja üksikuid süidiosi, lihtsamaid variatsioone. Heliredelite süsteemi ülevaade. Tarvitavamad orkestripillid ja nende osa orkestris.

V k l a s s (9. õppeaasta).

Rahva- ja liikumislauke. Schubert'i, Schumann'i, Brahms'i ja H. Wolff'i laule. Weber'i „Nõidkütt“. Mõni Haydn'i või Mozart'i sonaat ja avamäng. Bassivõti. Harmoonilist analüüsi. Partituuripilt. Hääleorgan ja selle tervishoid.

VI k l a s s (10. õppeaasta).

Ajalooline rahvalaul — ka kaasaegses säades. Saksa rahvalaul-, germaani muusikaladi väljendusena. Üks Rich. Wagner'i teoseist („Meisterlaulikud“). Saksa ja teiste rahvaste muusika võrdlemine karakteristlike näidete kaudu. Üks sümfoonia (Mozart Es-duur). Varemomandatud teadmiste ja oskuste süvendamine. Muusika vormist. Tähtsamaid muusikavorme, ühenduses praktiliste demonst-ratsioonidega. Üleskerkinud muusikaliste küsimuste selgitamine. Varjundvõimelise hääle kujundamine.

VII k l a s s (11. õppeaasta).

Saksa vana rahvalaul. Kaasaegne laulu-looming. Bach'i ja Händel'i teosed. Polüfoonilise vokaalmuusika meistreid. Üks suurteoseid (Haydn'i „Aastaajad“) koorile. Üks Beethoven'i sümfoonia (näit. 3. või 5.). Muusikaliste vaatluste jätkamine, kerkinud küsimuste arutlusi. Häälekujundamise jätkamine.

VIII k l a s s (12. õppeaasta).

Rahvalaulud. Liikumislaulud võitlusajast. Kaasaegseid hümnilisi tunnustuslaule. Kunstlaule (klassikaline ja kaasaegne repertuaar). Üks sümfoonia Beethooven'i järelajast. Üks kammermuusikaline teos. Üks Mozart'i või Beethoven'i ooper. Valitud löikeid muusikakirjandusest (näit. E.T.A. Hoffmann, Schumann, R. Wagner — „Ooper ja draama“, „Juudilikkus muusikas“). Arutlusi ja vaatlusi.

Niisugune on saksa üldharidusliku kooli muusikalise kasvatuses vormiline põhiplaan. Selle sisulisest teostamisest mõningat ülevaadet pakkusid vahest eespool toodud kirjeldused üksikutest õppetundidest.

TMS-i helindite võistlus

korraldatakse eesti heliloojate vahel 1940. a. jooksul, et saada seltsi eelolevaks 25. aasta-pööravaks uusi laule meeskoorile.

Võistlus toimub kolmes liigis:

I liik—suuremad helinid meeskoorile sümfooniaorkestri või orelil kaastegevusel ühes soolo(de)ga või ilma;

II liik—kontsertlaulud meeskoorile á capella, vokaalsolisti(de) kaastegevusel või ilma;

III liik—rahvalikud tarbelaulud meeskoorile, nagu isamaalised, tervituse-, koosviibimise-, sünnipäeva-, lahkumise- jne. laulud.

Auhindadeks määrab TMS esialgselt 750 krooni. Igas liigis nähakse ette vähemalt kaks auhinda. Esimesteks auhindadeks on: I liigile 250 krooni, II liigile 150 krooni ja III liigile 100 krooni, kuna alla 50 krooni auhinda ei ole. Auhindadest on annetanud: ühe esimesele liigile TMS auesimees J. Reintalu tema surnud tütre pr. Lydia Tomingase mälestuseks, ühe teisele liigile TMS toetavliige R. Treubeck ja kaks kolmandale liigile Laulumeeeste Klubi Tallinnas. Nii nende kui ka võimalike tulevaste annetuste arvel määratavad auhinnad nimetatatakse annetaja nimega TMS juhatusel otsusel.

Heliloojaid, kes soovivad osa võtta käesolevaga väljakuulutatavast helindite võistlusest, palutakse oma helinid esitada hiljemalt 1. septembriks 1940. a. Tallinna Meeste-laulu Seltsile (aadress: Tallinn, „Estonia“ teatrimaja) märgusõna all: „TMS IV helindite võistlus 1940“, silmas pidades alljärgnevaid tingimusi:

Võistlema pääsevad ainult need täiesti uued helinid, mis eesti teksti kasutamisel on loodud otseselt meeskoorile, ei ole veel trükitud või muul teel paljundatud, pole laulukoorides harjutustel või kontsertidel, raadios või kuidagi teisiti lüdsusele tuntuks saanud ega pole ka kitsamas ringis seda-võrd tutvustatud, et sellest kuuldusi laiemalt levida oleks võinud.

Igale esitatavale helinile tuleb märkida erinev varjunimi, kuna autori õige nimi ja aadress mahutatagu sama varjunimega varustatud kinnisesse nn. autoriümbrikku. Võistle-vate helindite käsikirjad olgu selgelt loe-tavad, nad ei tohi olla kirjutatud autori enda käega ega kanda mingeid tunnusmärke, mis autori isikut võiksid reeta. Üldse võistle-vate helindite suhtes tuleb heliloojatel hoida täie-likku autorisaladust kuni autoriümbrike ava-miseni.

Tekstide leidmine ja helindi laadi ning

vormi valik jääb käesolevate tingimuste raa-mes heliloojale vabaks. I liigi helindi ette-kande-kestvus ei või olla alla 15 min. ega ületada 30 min., kuna orkester hoitagu meil väljakujunenud võimaluste piires (mitte üle kahekordse koosseisu puu- ja puhkpillides) ja solistide hulgaga ärgu liialdatagu. On soovitatav, et I liigi helind sümfooniaorkestri asemel tarbekorral oleks kasutatav ka ainult orelil või klaveril või puhkpilliorkestri saate-ga ja et solistide ülesandeid võiksid täita koorisolistid. II liigi laulude ettekandekes-tvus püsigu 3—10 min. vahel, eelistatavad on laulud soologa ja lubatav on ka klaveripar-tii. III liigis ei või laulude ettekandekes-tvus olla üle 5 min.; laulud olgu säetud sääraselt, et neid võidakse laulda ilma koorijuhita nii suures kui ka väikeses koosseisus (kvartett) ja nii kinnises ruumis kui ka väljas; üksik-solisti mitte kasutada, rühma soolod aga võivad olla. Soovitatav on, et III liigi laule saaks tarvitada ka ühehääsete ühislaulu-dena, missugusel juhul peetagu silmas selle-kohast viisi ulatust.

Kõik käsikirjad tuleb võistlusele esitada täieliste partituuridena, I liigi helinid peale selle veel klaveripartituuris.

Helinid, mis vormiliselt ei vasta käesole-vatele tingimustele, või mis on loodud sünd-sustunnet riivavale tekstile, võib TMS juha-tus kõrvaldada võistlusest.

Võistle-vate helindite hindamiseks TMS ju-hatus moodustab auhindamiskomisjoni. Selle esimeheks on TMS esimees K. Koljo, liikme-teks: annetaja Juhanes Reintalu ja TMS koorijuht A. Karindi, kuna väljastpoolt kutsutakse veel vähemalt kolm kutselist muu-sikategelast, kes ei kuulu võistlejate hulka käesoleval võistlusel.

Komisjoni koosolekud on kinnised ja nad loetakse otsusevõimelisteks, kui koos on vähemalt pooled liikmed. Otsused tehakse lihthääälteenamusega, kusjuures hääle poolekslangemisel ülekaalu annab esimehe hää. Kõik otsused protokollitakse, protokollija kutsub komisjoni esimees.

Oma töökorra ja tegevuse alused määrab auhindamiskomisjon ise, võttes juhtnõu-riks, et võistluse sihiks on saada häid, püsiva väärtusega meeskoorilaulu. Auhindamisel tuleb eesõigus anda sisuliselt väärikamatele ja omapärasematele helinditele, mis tehniliselt laitmatu väljatöötamise kõrval on ladusa-malt lauldavad, omavad suuremat viisirik-kust, on paremini sobitatud koorilauljate hääle-võimetele ja pakuvad soodsamaid ette-kande võimalusi.

Üldiselt on auhindamiskomisjon piiratud

Foto Parikas

N. Rimski-Korsakov'i oop. „Maiöö“; stseen kolmandast vaatusest

auhindade eeltoodud ülem- ja alammäärade-
dega, kuid nendes piires auhindade jaotamisel
on tal vabadus, (ta võib näiteks mõne esi-
mese auhinna hoopis välja andmata jätta ja
selle asemel anda mitu teist või kolmandat
auhinda, või tema käsutusse antud teatud
liigi auhindade kogusumma jaotada mitmeks
esimeseks auhinnaks jne.). Auhindade üle-
kandmine ühest liigist teise võib toimuda
TMS juhatusel nõusolekul. Kui mõni auhind
jääb välja andmata auhinnaväärsete laulude
puudusel, siis vabanevad summad kasuta-
takse edaspidi uueks võistluseks TMS otsuse
kohaselt. Saadakse aga käesolevaks võistlu-
seks varutud auhinnasummadele lisa, siis
nende kasutamine auhindadeks toimub ülal-
seisvatel alustel, kui annetajad ei esita teisi
soove. Ka on auhindamiskomisjonil TMS
juhatusel heakskiitmisel õigus hankida au-
hindadeks lisasummasid, kui see osutub vaj-
aliseks õiglase hindamise huvides.

Päälle rahaliste auhindade võib komisjon
võistlevatele helinditele avaldada oma tun-
nustust kas kiitusega, trükkimiseks soovita-
miseks või mõnel muul sobival viisil.

Auhindamiskomisjon ei ava autoriümb-
rikke. Komisjoni lõplik otsus vajab TMS
juhatusel kinnitamist, otsus avaldatatakse
TMS juhatusel poolt määrataval viisil esi-
algu ilma autorisaladust paljastamata.

Kõikide auhinnatud helindite esiettekan-
de õigus kuulub Tallinna Meestelaulu Selt-
sile. Kui niisuguse helindi autor enne esi-
ettekannet selle ilma TMS juhatusel nõusole-
kuta on mingil kombel avaldanud või an-
nud harjutamiseks või ettekandmiseks mõ-
nele teisele, siis säärase helindi suhtes tü-
hineb auhinna määramine ühes kõigi järel-
dustega ja autor TMS juhatusel otsusel jääb
ilma temale määratud rahalisest autasust,
kuna vabanenud summa kasutatakse edas-
pidi uueks auhindamiseks. Auhinnatud he-
lindeid TMS võib ilma eritasuta ja eriloata

paljundada vaid enda tarbeks, kuna esi-
ettekande õiguse eest erilist autorihonorari
TMS ei ole kohustatud maksma. Kõik muud
õigused säilitavad autorid, kes aga oma
tööde trükkimisel kohustuvad igale eksem-
plarile tegema märkuse, missuguse hindeg-
a teos on hinnatud TMS IV helindite võistlu-
sel 1940. a., leppides täpse teksti suhtes
kokku TMS juhatusel.

Käesolevate võistlustingimuste kohaselt
jõustunud auhinnad antakse välja auhinna-
tud laulude esiettekandel TMS esinemisel,
kus avatakse ka autoriümbrikud ja tehakse
avalikult teatavaks auhinnasaajate nimed.
Valiku, missugused auhinnatud laulud kuu-
luvad esiettekandele TMS 25. aastapäeva-
konserdil ja missugused mõnel teisel esi-
nemisel, otsustab TMS juhatus, püüdes lei-
da võimalusi auhinnatud laulude esitami-
seks esimeses järjekorras.

Tunnustusväärseks loetud ja kiitust päl-
vinud helindite autoriümbrikud avatakse
TMS 25. aastapäevakonserdil ja autoritele
antakse välja vastavad tunnustuskirjad.
Sääraste teoste trükkimisel jääb autoritele
õigus märkida, missuguse hindeg-
a teost on tunnustatud TMS võistlusel, leppides täpse
teksti suhtes kokku TMS juhatusel.

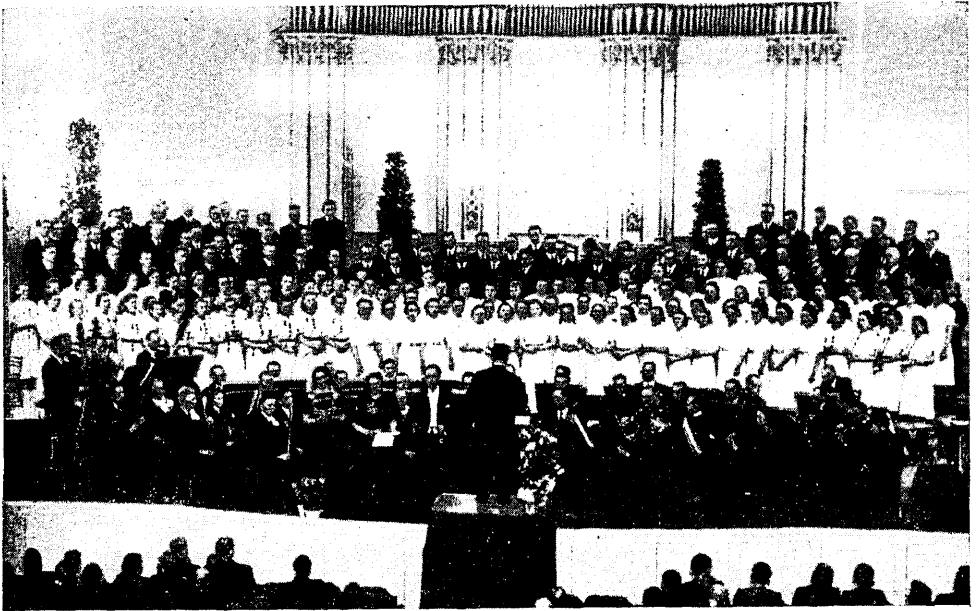
Kõik võistlusele esitatud käsikirjad ja
muud võistluse materjalid ühes komisjoni
protokollidega säilitatakse TMS arhiivis sel-
lekohases erikaustas. Avamata autoriümbri-
kud hävitatakse TMS juhatusel korraldusel.

TMS juhatusel on õigus käesolevaga väl-
jakuulutatud võistluse tähtaegasid pikenda-
da, kui võistlusele esitatakse alla kümne
helindi. Juhul kui mõnes liigis ei esitata
ühtegi helindit, toimub võistlus teistes liiki-
des ikkagi, kuna ülejäävad auhinnad kan-
takse üle teistele liikidele või määratakse
uue võistluse korraldamiseks TMS juhatusel
otsusel.

Tallinna Meestelaulu Selts.

10 aastat Töölismuusika Liitu

Foto Uustalu

Eesti Töölismuusika Liidu juubelikontsert „Estonias“, juhatab N. Goldschmidt

Muusika on osa elust ja ühiskonnast. Ta üksi ei mõju, vaid on ka tee ühiskonda. See on tee, millel jõutakse äratamisele ja koondamisele. Muusika ja laulu mõju massi hingeelule on tuntud juba kaugest minevikust. Keset ägedat Prantsuse revolutsiooni võitlust tekkis võimas hümn „Marseillaise“ mille helide vaimustuses võitsid vabaduse revolutsiooniväed. Belglased süttisid Auber'i ooperi „Portici tumma“ helidest ooperi etendusel ja tormasid tänavale ning võitsid enesele iseseisvuse — ning seda kõik ikkagi helide mõjul. Juba eeljaloolisel perioodil oli inimeses tung end väljendada vormis, värvis, kõlas ja rütmis. Muusika vabastab meid ärgipäevsusest, tõstab meid hingeliselt, ja asjata ei kutsu salm sinna maha istuma, kus lauldakse, sest halvad inimesed ei taha laulu kuulda. Oleme just viimasel ajal kunstist kaugemale jäänud. Meie meeltelt on endise teravuse riisunud tänavate ja tehaste lärm, ragin, mürin, röögatused. Muusika? — Jah jazz, ultramoodne ja sõjamuusika.

Ei, nagu kõigis, nii tahame ka siin vabandada sellest, mis meile võõras, ei-midagi ütlev, sisutu kest, ning asuda oma teele, tulevikku ja edu teele. Kunst on omaaegse ühiskonna peegel. Igaüks astub oma kohale, et ühiselt ise täienes ja teisi täien-

dades anda oma paremat, muutuda vajalise osana suures ja võimsas tervikpildis.

Kümme aastat on Töölismuusika Liit levitanud muusikakultuuri laialdastesse hulkadesse, valmistades kauneid hetki ning luues ülevat meeleolu nii vanale kui noorele ja vaimustades neid.

Ei saa märkimata jätta Töölismuusika Liidu teeneid omamuusika levitamise ja tutvustamise alal. Eesti helilooming on seisnud suuremal määral Töölismuusika Liidu organisatsioonide kavades esikohal ja selle levitamisele püütakse ka tulevikus rõhku panna. Samuti on rõhku pandud algupärandite ettekannetele. Töölismuusika Liidu organisatsioonide repertuaaris leidub rohkesti uudisteoseid ja nende vastu tunneb töölispere alati huvi. Töölismuusika Liidu päämiseks ülesandeks on levitada oma kuulajaskonnale väärtuslikku ja tõsist muusikat ning äratada armastust ja huvi selle õilsa kunsti vastu. Uhkusetundega võivad Töölismuusika Liidu tegelased tagasi vaadata oma 10-a. tegevusele. See töö, mida senini tehtud, on kannud vilja ja leidnud laialdaste rahvahulkade poolehoidu ning toetust. Töölismuusika Liit sammub edurada, tema päralt on tulevik.

N. Goldschmidt.

Ooper ja kontserdid

Tallinn.

„Estonias“ tuli esietendusele N. Rimski-Korsakov'i ooper „Maiõõ“, mille libreto aluseks on Gogol'i jutustus. Parema osa teost moodustab muusika. N. Rimski-Korsakov kui silmapaistev stilist pakub siin ehtsat vene rahvuslikkusele pretendeerivat helikunsti. „Maiõõ“ muusika on esijoones illustriitvise ilmega. Väljatöötuses avaldub peenekoeline käsitlus ja värvirikkus. Kooridele ning ansamblitele on antud ülesandeid, mis neil lubab esineda küllalt tähelepandavalt. Kuigi ooperis meloodiline külg pole just kõige tähtsam, leidub selles siiski rohkesti ka viisilist ilu ja siduvust.

Libretost jäi mulje ebamäärasem. See on oma sisult mitmes sihis hargnev ning nõuab rohket hoolt lavale toomises. Lohisev tõlge jättis kaunis palju soovida. Nii ei tahtnud muusika ja tekst omavahel ilmelt sobida. Väljatöötuses esietendusel tundus puudusi, kuigi ehk ettevalmistuse tempo oli pinev ning V. Nerep dirigendipuldis täitis ülesandeid innuga.

Naistel selles ooperis puuduvad suuremad osad. O. Lund, O. Tiideberg ja V. Kask — Hanna, näkineiu, külapäa naiseõde — sooritasid ülesanded vastuvõetavalt. Näkineidude grupis esinesid veel H. Teder, H. Reilas ja M. Runge, kelledest viimane paistis silma vokaalse küljega. Meesest K. Ots Levkona näitas ennast vastutava tenorina. B. Hansen, K. Viitol, A. Viisimaa ja O. Raukas — külapäa, kirjutaja, viinapõletaja, Kalenik — toimised sobivusega. Mängus juhtus mõningaid ülepakkumisi.

*

Suurema üritusena korraldas Lauljate Liit juubelikontserdi M. Lüdig'i 60 a. sünnipäeva puhul. Eeskava koosnes juubilari helitöödest orkestri-, soolo- ja kooritoodangu alt. Väga õnnestunud kujul kanti programmi esimesel poolel O. Rootsi juhatusel ette rida sümfoonilisi helitöid, kusjuures koosseisu moodustas R. Ringhäälingu orkester konservatooriumi õpilaste täiendusel. Laulusolistina esines L. Aadre sisuka tõlgitsemisega ja vokaalse eduga. Klaveril saatis osavasti P. P. Lüdig. Ühendkoor J. Aaviku juhatusel avaldas end hoolsasti ettevalmistatud esinemisega. Lõpunumbrit dirigeeris ka autor ise. J. Aavikult oli kavas kõne, milles valgustati juubilari elukäiku, kunstilist tegevust ja kultuurilisi teeneid. Rohkearvuliselt tervitati juubilari nii kodu- kui välismaiste ringide poolt. E. V. Tallinna Konservatoorium oli M. Lüdig'i va-

linud auproffessoriks ja Akadeemiline Heli-kunstnike Selts auliikmeks.

P. I. Čaikovski 100 a. sünnipäeva mälestamiseks korraldati kontsert orkestri, solistide ja koori osavõtul. Öhtu kaalukamaks jaoks kujunes R. Ringhäälingu orkestri ettekanne O. Rootsi juhatusel, kusjuures kavas oli autori sümfooniat nr. 6. O. Roots viis ülesande läbi hää süvenemisega ja sobivas väljenduses. Sopran L. Aadre laulis hää ilmekusega. Kava täitmisest võtsid osa veel D. Smirnov ja Tallinna Vene Lauluseltsi koor I. Vassiljev-Raasu juhatusel. Solistidele vastutavaks saatjaks oli P. Nigula.

Eesti Töölismuusika Liit korraldas kontserdi, millega märgiti kaht tähtpäeva — nimetatud organisatsiooni 10-aastase tegevuse juubelit ja Čaikovski 100 a. sünnipäeva. Suurema osa kavast täitis TTMÜ sümfooniorkester N. Goldschmidt'i juhatusel niiseseisvalt kui saatja ülesannetes. Ulatuslikumatest teostest tulid ettekandele Kalinnikov'i sümfooniat nr. 1 ja Kabalevski klaverikontsert. Viimase puhul oli solistiks noor pianist A. Jurich, kes end korduvalt on näidanud sümpaalse jõuna. Osa kava täitmisel olid rakendatud laulusolistid L. Goldschmidt, F. Korrovits, U. Jürilo, P. Härm ja E. Hunt ning ühendkoor. Viimane laulis kaasa Čaikovski pastoraalis ooperist „Padaemand“.

Tallinna Meestelaulu Selts andis A. Karindi juhatusel oma kevadkontserdi, mille kava koosnes valitud eesti kooriloomingust ja andis ruumi ka võimete näitamisele. Koor avaldas end kõlarikkalt ning selge diktsiooniga. Intonatsiooniline puhtus on arenenud silmapaistva tasemeni, lubades ka raskemaid kombinatsioone sooritada reljeefselt. Tuntumate laulude kõrval sisaldas kava ka päris uusi palasid ja värsked transskriptsioone. Üldisemalt valitses sisus rõõmus ning optimistlik meeleolu. Tõlgituslikust küljest esineti hää kunstilise eduga. Kultuurset ettekannet pakkus soololauludega sopran T. Kroon. Teda saatis klaveril Br. Luukk, kes esines ka iseseisvalt hääde tulemustega.

Ühendatud vabakoguduste ja kirikukoorige vaimulik kontsert toimus J. Tamverki juhatusel, kusjuures koosseisu moodustas umbes 75 lauljat. Esitatud palad olid kätte õpitud kaunis kindlasti ning said kõlalises mõttes üldiselt rahuldust pakkuva ettekande osaliseks. Neist osa anti a-capellana, muist laiendatud koosseisuga. Viimaste

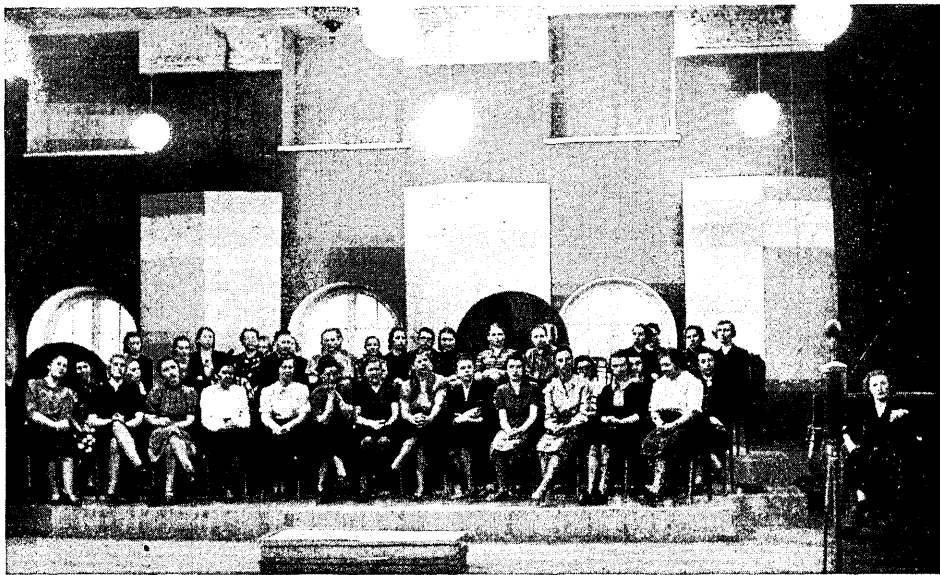

Foto Uustalu

Eesti Naisliidu naiskoor R. Ringhäälingus esinemise puhul

täitmisel olid kaastegevad H. Betlem — sopran, K. Ots — tenor, U. Topman — cello, R. Palm — viiul, V. Reiman — klaver, P. Indra — orel. Solistidena H. Betlem, K. Ots ja P. Indra pakkusid soodsat ettekannet.

Tallinna Politseiametnike Kogu kontserdil oli esimese jao täitjana rakendatud nende puhkpilliorkester J. Kostabi juhatusel. See koosseis on kujunenud tehniliselt võimeliseks üksuseks, kes suudab toime tulla kaunis nõudlike kontserdiliste ülesannetega. Solistidena laulsid tenor R. Kolmperre ja bariton J. Pilvet üksikult ning koos, saavutades edu. Puhta kõlavusega esines meeskvartett F. Raudvee ja H. Tallivee täiendusel. Flöödisolistina E. Kamber näitas üsna hääd tehnikat, kuid oli valinud väga raske teose. Soliste saatis vilumusega P. P. Lüdig. Meeskoor H. Roosmi juhatusel laulis kordaminekuga, esitades kõlaliselts lähedama iseloomuga palasid.

Tallinnas käis kontserteerimas Viljandi gümnaasiumi ja kaubanduskooli õpilastest koostatud meeskoor J. Saare juhatusel. See on hääde võimetega noortekoer meeslaulu alal. Esinemine möödus distsipliinikalt, puhta kõlavuse, selge diktsiooni ja ilmeka ettekande juures. Rühmadest noored häälled tenoritena jäid teiste kõrval rohkem

varju. Osalt kava oli koostatud ka natuke raskelt. Solistideks ning saatjaks olid samuti kooliõpilased: E. Sepp ja A. Tammperre — laul, L. Vihvelin — viiul, F. Reichman — klaver. Koor laulis suuremas ja väiksemas koosseisus ning osalt solistide kaastegevusel.

Iseseisva kontserdi andis Eesti Naisliidu naiskoor I. Kahu juhatusel. See koor on end juba varem tutvustanud distsiplineeritud esinemisega. Ka nüüd ta laulis kaunis hää puhtusega ja selge hääldeamisega. Võrdlemisi tasakaalulises koosseisus 2. alt vajaks natuke kõvendamist. Tõlgitsemisel tuleks kasutada enam varjundamise vahendeid. Solistideks olid C. Prii — viiul ja E. Maasik — sopran. Mõlemad esinesid hää kunstilise eduga. Esimest saatis K. Prii-Raudsepp, teist T. Koha.

Vene laulukoor J. Stepanovi juhatusel näitas, et ta teeb tõsiselt tööd tubliks kontsertüksuseks kujunemise sihis. Koori on arendatud häälekujundamise alal ja puhta kooslauu mõttes. Päämiselt noortest lauljatest moodustatud koosseisuga kanti ette enamuses kergemaid palasid. Siiski ei puudunud numbrid, mis ilmutavad enam nõudlikkust. Solistina hääd laulu pakkus tenor K. Ots, nii iseseisvalt kui koos kooriga. Viiulipalasid esitas edukalt Z. Uhe-Aumere. Soleerisid veel G. Taleš ja S. Ver-

h o u s t i n s k i. Vastutavaks saatjaks klaveril oli pianist P. N i g u l a.

Ühiskontserdi andsid õeksed Carmen Prii — viiul ja Karin Prii-Raudsepp — klaver. Kumbki neist täitis kaunis arvuka rea numbreid. Oma ettekanded sooritas C. Prii hää sisulise väljendumisega ja tehnilise kindlusega. Samuti soodsa mulje jättis K. Prii-Raudsepp pianistina, kuigi ettekannetes oleks võinud kohati anda enam liikumusslikku elevust. Koosmäng mõlemal oli kaunis hästi ühtlustatud. Suurema numbrina R. Strauss'i sonaat vajanuks veel tõlgitsuslikku viimistlust, kuigi näidati küllalt hinnataavaid tagajärgi.

Noor pianist Heljo Sepp andis maitsekalt koostatud kavaga kontserdi, mille läbiviimine pakkus rohket huvi. Väga hääde tehniliste eelduste juures ta näitab ka hoolsat töötamist ja asjasse süvenemist. Eriti paistab silma muusika sisuline käsitus. Ta mängib tõsiste kunstiliste elamustega ning suudab tõlgitsemisel kinni pidada stiililisest joonest. Kava sisaldas teoseid klassikalisest repertuaarist kuni tänapäeva toodanguni, kusjuures kõike esitati huvitavalt.

Iseseisva kontserdiga debüteeris noor pianist Karl Sillakivi. Oma esinemisega ta avaldas võrdlemisi arenenud tehnikat, mida ta ka rakendas kohati üsna edukalt sisuliste eesmärkide taotlemises. Kava aga oli üle koormatud pikemate vormidega ja osalt nõudis kontsertandilt rohkem tema võimistest. Kuna esinejal ei puudu eeldused muusikalise maitse ja tehnilise ala mõttes, siis ta võib tulevikus pakkuda enam käesolevast. Ka nüüd oleks mõõdukam kava lubanud silmapaistvamaid tagajärgi.

Esmakordse iseseisva kontserdi andis nooremakse põlvkonda kuuluv pianist Lydia Kass-Anton. Ta ilmutas kaunis arenenud tehnilist käsitlust ja samas ka tõlgitsuslikke kalduvusi. Üldine mulje ettekannetest oli soodne, kuna musitseerimine kujunes võrdlemisi elavaks. Esinemises on küll veel tunda klassitöö püüandusi, kuid oma ilmekus ei puudu siiski väljendumises. Mõistetavalt toimub noore kunstniku juures pidev silumine ja peenenemine, mis annab suuremaid õigustusi tulevikule.

Iseseisva kontserdiga astus üles ka baritonilaulja E. H u n t, kes viimastel aastatel oli esinenud vähem. Kava koosnes võrdlemisi nõudlikest numbritest. Laulja on tunduvalt vabanenud tremolost. Kõrguste võtmisega ta tuli toime kaunis edukalt. Aga kaelalihaste hoidmisse on sigenenud krampilikkust. Muide E. Hunti olemine õppinud tundma kõlarikkuse küljest. Teksti hääldamine nõuaks paiguti rohkem hoolt. Kava algupoolel laulja kannatas kinnisuse all, kuid ettekannete käigus sai sellest üle ja

võis pääseda ilmekale tõlgitsemisele. Hästi jälgivaks saatjaks oli pianist E. A v e s s o n.

Ed. Uisnapuu.

EMO segakoor V. N e r e p i juhatusel korraldas 115. kontserdi. Kava oli koostatud eesti kooriliteratuurist. Asjatundliku ja energilise koorijuhil elamuslikul tõlgitusel pakuti parimat sel alal. Koori häälematerjal ja kultuur on kvaliteetne. Solistina noor klaverikunstnik A. J u r i c h esitas peagu virtuoosliku tehnikaga eesti ja prantsuse klaveripalu. Teine solist, noor viiulikunstnik V. Ö u n a p u u ilmutas sügavat tõlgitsuslikku oskust kui ka virtuoosliku tehnikat. Ilusa toonikujundamisega.

EAHS korraldas järjekordse eesti helitööde kontserdi. Pianist E. A v e s s o n kandis ette rea klaveripalu hääs tõlgituses laimatu tehnikaga. Tenor H. M a l d r e esitas end laulude tõlgendajana, kelle ettekanne on läbimõeldud. Diktsioon, vokaalide ja konsonantide hääldamine on selge. Kolmas solist, sopran L. A a d r e kuulub meie kultuursemate lauljate perre. Häälekujundamine ja diktsioon on hää. Rida helindeid, mis iseloomult olid erinevad, anti peene viimistlusega nii tempode kui ka dünaamilise käsitluse poolest. Vilunud saatjana E. A v e s s o n oli lauljatele hääks partneriks.

Eesti-NSVL Ühingu korraldusel toimus P. I. Čaikovski 100-aasta sünnipäeva mälestamise kontsert. Sissejuhatava kõne pidas A. Ü k s i p. Kontsertosa algas Čaikovski trio esimese jaoga, mille sooritasid kõigiti kunstiküpselt konservatooriumi nooremad õppejõud: E. A v e s s o n (klaver), H. L a a n (viul) ja A. K a r j u s (čello). Romansse ilmekas esituses andis M. P ä r t e l p o e g, keda saatis painduvalt E. A v e s s o n. Kavas kuulsime ka vastsete konservatooriumi lõpetajate ettekandes Čaikovski viiulikontserdi esimest osa R. M a t s o v'ilt ja klaverikontserdi (b-moll) esim. osa G. H e u e r'ilt, keda soliidse saatega toetas prof A. L e m b a. Mõlemad noored kunstnikud näitasid selget tõlgendusoskust.

Traditsioonilise klaveriõhtuga esines pianist V. R i i v e huvitava kavaga välisautooritest. Kontserdi esimene pool koosnes klassikutest, kuna teine osa romantikutest ja modernistidest. Üldiselt kunstniku ettekanne on muutunud tõlgenduselt sisukamaks, kuid jäänud siiski enam mängulaadi, kus tundevarjundid ei etenda tähtsast osa. Sellest tulenevalt õnnestusid paremini klassikud kaines esituses ja kaasaegsest repertuaarist need, millede päämiseks vooruseks on väline tehniline sädelevus, kuna kunstnik omab särava ja eeskujulise tehnika.

Kolm lauljat, kes õieti veel konservatooriumi õpilaste nimekirja kuuluvad, andsid iseseisva kontserdi. Nendest V. Nelus esitas muusikalise arukusega koloratuur-aariaid. Häälekujundamine näitab õiget kooli, kuid tehnikas pole ta veel küpsuseni jõudnud. Eriti rõhku tuleks panna õigele trilleri sooritamisele. Metsosopran M. Pärtel poeg tõlgendas veenvalt oma hääleliigi repertuaari. Laulja omab esinemiskindlust ja oskust häälekooli maksvusele toomises. Kolmandana bariton G. Taleš näitas meile ennast kui hääleatleeti, omades sellest küljest võrdlemisi soodsaid vahendeid, kuna muusika sisuline külg talle ei näi oluline olevat. Kui riigistipendiaadilt võinuksime temalt mõndagi rohkem nõuda. Soliste saatis osava jälgimisega ja varjundiküllaselt pianist P. P. Lüdig.

Itaalia aariatest ja laulukestest koosneva kontsertkavaga esines tenor L. Zachodnik. Laulja omab itaalia kooliga lüürlise, võrdlemisi arendatud hääle. Läbi löid ainult laulukesed, kuna dramaatilised aariad ei omanud vajalist esitust ega jõudu. Ettekande kunstiline külg kannatas liigse portamento tarvitamise all ja diktsioonis ilmes lohakust (vahele lülitatud vokaal „e“),

kuna see muudu oli selge. Klaveril P. P. Lüdig jälgis solisti hoolega ja pakkus maitsekat saadet.

R. Kursk.

Tapa.

Vaatamata paljudele Tapal tegutsevatele kooridele, korraldati Tapal sel hooajal ainult üks kontsert. Korraldajaks oli Tapa Meestelaulu Seltsi meeskoor. Talvine ettevalmistus kontserdiks polnud sugugi kerge. Käredate külmad olid pideva töö suurimaks takistajaks. Soojemate ilmade tulekul algas aga tugev ja hoogne tegevus. Käidi kolm korda nädalas kooriharjutustel. Ometi jõuti niikaugele, et kontsert kuulutati 21. aprilliks välja. Kontsert mõõduis hoogsalt. Kuu-lajaskond suhtus soojalt ja nõudis mõningate laulude („Mulgimaale“ — Simm, „Ter-vitius“ — Tünnpu, „Humal“ — Aav) kordamist, samuti ka lisapalu. Kontserdi solisti-deks olid prof. A. Pappmehl (viul), J. Reinu (bariton) ja Jüri Viinamägi (bariton). Klaveril saatis Tallinna Konservatooriumi õpilane Tamara Saarmaa. Kooril on kavatsus veel sel kevadel ka mõningaid kontsertreise ette võtta.

Lauluga liidusuhteid süvendamas

Vanemuise Muusika Osakonna segakoor leidis Riiga saabumisel, eriti aga esinemistel, sooja vastuvõtu.

Eesti Vabariigi 22. aastapäeva pühitses meie naaberriigi päälinn Riia suurejooneli-selt ja menukalt, milleks märgatavalt kaasa aitasid VMO segakoori esinemised.

Juba Siguldasse oli koorile vastu sõitnud „Fortissimo“ 3-liikmeline delegatsioon. Riia jaamas olid kooril vastas rohkearvuliselt „Fortissimo“ esindajad eesotsas esimehe härra P. Mednišiga ja juhatusliikmetega.

Kontsert toimus kell 8 õhtul konservatooriumi saalis, mis oli tulvil publikut. Kohal olid nimekamad läti heliloojad ja muusika-tegelased eesotsas konservatooriumi dir. pro-fessor J. Vitols'iga.

Kontsert algas mõlema riigi hümniga. Juba esimese M. Härma palaga „Lauliku lapseõli“ saavutas koor publikuga sooja kontakti, eriti süttis publik aga G. Erne-saksa laulu „Noor kevade“ esitamisel, mida

tuli lakkamatul nõudmisel korrata. Kont-serdi esimene osa lõppes suure vaimustus-tormi saatel prof. Vitols'i lauluga klaveri kaasmängul „Laulu võim“. Autor tuli ja tä-nas südamlikult koorijuhti R. Ritsingut.

Sooja vastuvõtu osaliseks said ka solistide pr. Tooni Krooni ja hr. Arno Niitofi esinemised, kes pidid mitmeid laule kor-dama.

Kontserdi teine osa süttas publiku juba täiesti ja siin tuli peagu igat laulu korrata, kusjuures lõpuefektid löi Ed. Oja naljatlev ning temperamentne „Suurt Marit ja Pisikest Peetrit“, mille kordamist nõuti isegi kolman-dat puhku. Koor tänas tervitajaid lauluga, mis aga uuesti kutsus esile kiiduavaldused ja nelja lisapala andmise.

Järgmisel õhtul esinesid koor ja solistid Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel, mis oli korraldatud Läti-Eesti Ühingu poolt Kong-resside saalis. VMO koori ja solistide esine-mised leidsid vaimustatud vastuvõttu ning

UMO segakoor Riias esinemise puhul; keskel esireas prof. Vitols ja R. Riitsing

Läti Vabariigi president K. U l m a n i s elas eesti laulule soojalt kaasa ja oli sellest väga vaimustatud.

Aktuselt sõitsid kooriliikmed külla Eesti Haridusseltsile. Pühapäeval aetas koor pärga Vennaskalmistule. Pärastisel koosviibimisel VMO esimees E. Ö u n a p u u annetas „Fortissimole“ graniitalusele kinnitatud laulupidu, ühelt pool Eesti teiselt pool Läti ja keskel „Vanemuise“ lipp ühistöö ja sõpruse kinnituseks kahe rahva ning lauljaspere vahel. Ka annetati „Fortissimo“ esimehele „Kalevipoeg“ iluköites. Ühtlasi tehti teatavaks, et VMO koor on valinud „Fortissimo“ koori oma sõpruskooriks ja esimehe P. M e d n i š'i ning koorijuhhi J. D r e i m a n i s'e sõprusliikmeiks, andes neile üle vastavad tunnistused ja rinnamärgid.

Eriti vaimustav-südamlikuks kujunes lahkumine Riia vaksalis, kuhu oli ilmunud rohkel arvul saatma „Fortissimo“ lauljaid eesotsas esimehe P. Medniš'iga ja juhatusliikmetega. VMO esimehe kutsel külastada pea Tartut, lubati seda meeeldi teha ja nimelt Läti Vabariigi aastapäeva eelpäeval 17. novembril s. a.

Väljavõtteid Vanemuise Muusika Osakonna segakoori Riia kontserdi hinnangutest Läti lehtedest.

„Briva Zeme's“ mainib helilooja J. Graubinš: „Vanemuise“ koor andis eile oma kontserdi konservatooriumi saalis. See on suur koor hääde häälega ning tubli juhi R. Riitsingu juhtimisel kiiduväärselt kokkukõlastunud ja distsiplineerunud. „Vanemuise“ koor laulis väljendusrikkalt, tarviliku teadvusega vahetades tempot ja dünaamikat, püüdes häälte kokkukõlavuses, selgelt ja kindlalt

esile tõstes meloodilisi jooni kord ühes kord teises hääles, säilitades hääde intonatsiooni.

Koorilaulude vahele oli lülitatud ka kuus soololaulu, mida esitasid eesti lauljad Tooni Kroon ja Arno Niitof. Esimene neist tõendas, et ta omab ilusa, hästi arendatud liiurilise soprani, teine näitas, et tal on väga meeldiv bariton. Kõik klaverisaated, toetades soliste aga tarvilikul kohal ka klaveri iseloomu esile tõstes, mängis rutineeritud oskusega L. Milk.

„Jaunakas Zinases“ kirjutab helilooja J. Zalits: Eile, Eesti riigipüha eelõhtul, kontserteeris konservatooriumis Tartu Vanemuise Muusika Osakonna koor VMO. Koori tõlgendusviis andis tunnistust kiiduväärselt vokaalsest ja muusikalisest distsipliinist. Laulude ettekanne oli tehniliselt puhas, väljenduselt ilmekas. Koorijuhhi R. Riitsingu isikus on ühendatud omadused, mis tagavad kõrgeväärtuslikku kunsti. Tema ettekande iseloomulikumaiks tunnuseiks on: tõlgenduse selgus ja kindlus, süvenemise võime, toonipuhutus, üldse väljendusvahendite ühtlus.

Kontserdil esinesid ka kaks eesti solisti — Tooni Kroon ja Arno Niitof. Kroonil on voolavalt helisev ja hoolsalt koolitatud hääl. Ettekanne on maitsekas, tundlik, vokaalne ja muusikaalselt distsiplineeritud. Üsna tugev ja ilmekas bariton on Niitof'ii. Külaline avaldas nii vokaalset oskust kui ka muusikaalsust. Mõlemaid soliste, samuti ka koori saatis tehniliselt osavalt ja tundemõjukalt L. Milk.

„Riits'is“ kirjutab helilooja V. Darsinš: Eile oli konservatooriumis külaliseks üks eesti tähtsamaist vokaalseist üksusist — Tartu Vanemuise Muusika Osakonna koor

ühes mitme eesti solistiga. Pärast Läti ja Eesti riigihümni tõi iga järgmine laul üha suuremaid saavutusi. Hiilgavat edu saavutasid mõlemad õhtu solistid — Tooni Kroon ja Arno Niitof.

„Vanemuise“ üksus evib kõik need eeldused, mis iseloomustavad perfektset koori. Tema aktivas on rikkalik ja tasakaalustatud häälte koondis, distsipliin, mida näeme niihästi ettekande täpsuses kui ka intonatsiooni puhtuses, ja viimseks — näib koori intelligenti tase olevat vägagi kõrge. Koorijuhti R. Ritsingut tuleb hinnata kõigiti tõsise muusikamehena: laulude muusikaalne kujundamine on alati reljeefne, selge, tundeküllane. Kontakt kooriga oli laitmatu — „Vanemuise“ suur üksus järgnes juhi näpunäidetele nagu üks inimene.

Ilus lüüriline hääl, paindub tundevoim on

sopranil Tooni Kroonil; üsna tähelepandava häälematerjali evib bariton Arno Niitof.

Riia vene lehes „Sevodnja“ kirjutab S. Almazov:

Koorijuht Richard Ritsing — kõrgeandeline muusikamees, juhib kindlal käel oma helilaeva dünaamika ja helindite kurikavalaial lainetel ja saavutab oma mõõduka, rahuliku juhatamisega täiesti rahuldavaid tulemusi.

Kontserdil olid kaastegevad kaks solisti — lüüriline sopran Tooni Kroon ja bariton Arno Niitof. Registreis ühtlane lauljataril häälel on niivõrd distsiplineeritud, et ei õnnestunud temal hästi mitte ainult laulud, vaid ka koloratuursees aarias rahuldas ta täiesti hääle painduvusega. A. Niitof — bariton — laulis eduga eesti heliloojate laule. Kiiduväärselt saatis soliste L. Milk.

Mitmesugust

August Härmal 30 a. muusikalist tegevust Viljandis.

16. märtsil pühitses Viljandis oma 30 aastat kestnud muusikalise tegevuse juubelit kohalik muusikategelane Sakalamaa maleva orkestrite päälük, Viljandi linnamalevkonna orkestrijuht August H ä r m.

August Härm on üks neid muusikategelasi, kes oma loomuliku musikaalsuse, suure muusikaarmastuse ja edasipüüdlikkusega on tõusnud orkestrandil kohalt orkestrijuhi kohale. Juubilar algas oma muusikalist tegevust 1910. a. kooliõpilasena ja sellest ajast on ta pidevalt mänginud kaasa kõigis Viljandi orkestrites. Juubilaril muusikariistaks on čello. Viimased 10 aastat on juubilar tegutsenud orkestrijuhina, päämiselt kaitseliidu puhkpilliorkestri juhina, kui ka kohaliku „Ugala“ teatri muusikajuhina.

K. Tüürpu nimeline auhind Mart Saarele.

Lauljate Liidu juures asuva K. Tüürpu nimelise koorilaulu-auhindamise komisjon on oma tööl 1939. a. koorilaululoomingu läbivaatamise alal lõpetanud. Üldse ilmus meil 1939. a. esmakordselt trükist 81 mitmesugust koorilaulu. Nende hulgast tunnustas komisjon parimaiks järgmised kümme laulu: G. Ernesaks — „Päike vajus pärna-puule“, G. Ernesaks — „Väiku sõsar vellega“, A. Kapp — „Me muistne, kuldne

pärismaa“, A. Karindi — „Oleks“, A. Karindi — „Käokene, kuldalindu“, V. Nerep — „Kaame daam“, E. Oja — „Suurt Marit ja Pisikest Peetrit“, M. Saar — „Laanehaldjate laul“, M. Saar — „Mardilaul“ ja M. Saar — „Kääbuste laul“. Nende hulgast tunnustas komisjon 1939. a. parimaks lauluks Mart Saare „Laanehaldjate laulu“ segakoorile.

Alates 1930. a. on Mart Saar saanud neljal korral K. Tüürpu nimelise auhinna ning kümne parema hulka on valitud tema lauludest 30.

Hindamiskomisjoni kuulusid: H. Eller, C. Kreek, K. Leinus, O. Roots ja E. Ruber.

„Estonia“ võistluste tulemusi.

„Estonia“ ooperivõistlusel auhinnati Ed. Oja ooper „Lunastatud vanne“ esimese auhinnaga, kuna teised jäid välja andmata. Žüriisse kuulusid: P. Olak, H. Kompus, prof. R. Kull, O. Roots ja H. Uuli. Pääle auhindamise tulemuste teadaasaamist kerkis poleemikat ooperi libreto autori ümber, kuna mõnelt poolt avaldati arvamust, et see olevat tulnud ühe žüriiliikme käe alt. Hiljem aga tunnustas end libreto autoriks helilooja Ed. Oja ise.

Samaaegselt väljakuulutatud balletivõistlusest võttis osa vaid üks teos. Kuna ka see ei vastanud võistluse tingimustele, siis jäeti auhinnad välja andmata. Nagu hiljem sel-

gunud, on balleti loojaks helilooja E. Tubin ning ballet muusikaliselt kui ka sisuliselt kõigiti väärtuslik, mispärast seda tahetakse siiski lavastada. Vormiliseks takistuseks, miks auhinda ei saadud välja anda, oli asjaolu, et balletit ulatuselt oli lühem kui õhtut läitev, milline nõue aga tingimustes oli esitatud.

Loodi Lauljate Liidu Tallinna osakond

Tallinnas tegutseb praegu 52 laulukoori ja orkestrit enam kui 3000 üksikliikmega, millised on Lauljate Liidu liikmed. Nii see lauljas-mängijaskond on võrdne meie suuremate maakondade liikmeskonnaga, ning kuna omatakse küllaldaselt ühiseid huviseid, soove ja tegevust, siis on kõigiti otstarbekas ning loogiline nende kooride ja orkestrite koondumine ühiseks organiks.

Nii otsustatigi ühisel kokkutulekul moodustada Lauljate Liidu Tallinna Koondis, milline asuks täitma Tallinna osakonna funktsioone. Koondis areneks osakonnaks edaspidi, mil on loodud vastav ametlik alus L. Liidu põhikirja muutmisega. Esialgselt valiti koondise ajutine juhatul, kuhu kuuluvad: esimees — A. Sibul, abiesimehed P. P. Lüdij ja I. Kahu, sekretär — R. Salumägi, abi P. Lipre, Jaekur — A. Põlder, abi V. Mändvere, ametita liikmed — M. Praun, H. Jakobson ja M. Laurimaa.

Esimese suurema üritusena otsustati korraldada ühine vabaõhukontsert pühapäeval, 2. juunil s. a. Lauulväljakul, millisel esineksid ühendatud sega, mees- ja naiskoorid ning puhkpilliorkestrid. Juhatama paluti — segakoore prof. J. Aavik ja T. Vettik, meeskoore — A. Karindi, naiskoore — I. Kahu ja orkestreid prof. J. Vaks. Kontserdi kava on koostatud meie algupärase lauluvara põhiteostest, millised kõigil kooridel õpitud ning mida tahetakse tutvustada ka laiematele hulkadele kui eriti lähilöönnuid ja armastatuid.

Tallinna koondisel on kavas teisigi üritusi. Nii on üles tõstetud isegi ühise hoone soetamise küsimus, kuna teatavasti praegu Tallinna koorid ruumide suhtes on väga kehvades oludes.

Veel on ette nähtud muusikaharrastuse kandmine senisest suuremal määral kodudesse ning üldse kooride individuaalse muusitseerimise õhutamise ja arendamine. Ka võiksid tulla korraldamisele ühised ooperietenduste ja kontsertide jälgimised, nagu see toimub välismaades teatavate suurte organisatsioonide korraldusel, millised ostavad üheks õhtuks terve ooperimaja ja võimaldavad oma liikmeskonnale etenduste jälgimist soodustatud tingimustel.

Tuleb märkida, et koorid ja orkestrid on eranditult tunnustanud koondise loomise vajalikeks ja lubanud igakülgset kaasabi selle töö edukuseks.

Ühislaul on võtnud ülemaalse aktsiooni ulatuse.

Meil on korduvalt kõneldud sellest, et kõrgele tasemele arenenud koorilaulu kõrval meil ühislaul on suutnud leida märksa vähem tähelepanu ja viljelemist. On vahel avaldatud arvamust, et meil isegi puuduvat lauluvara ühislaulmiseks, et meie laiemad hulgad üldse ei tundvat huvi laulu vastu jne.

Riikliku Propaganda Talituse algatusel ja toetusel alustati möödunud aasta sügisel ettevalmistusi ühislaulu viljelemiseks. Selleks moodustati toimkond, milline valis välja 26 laulu senisest lauluvarast, mis oleksid sobivad ühislauluks. Need laulud anti välja vihikuna päälkirjaga „Valik ühislaule I“ Lauljate Liidu kirjastusel.

Vihikute ilmumisega algaski nagu iseenest ühislaulu aktsioon. Riikliku Propaganda Talituse poolt kokku kutsutud organisatsioonide esindajate nõupidamisel peeti vajalikeks anda ühislaulu arendamisele organisatsioonilist ilmet, luues vastav toimkond Lauljate Liidu juure. Selle toimkonna ülesandeks jäi korraldada suuremates linnades ühislaulu juhatajate päevi, millistel käsitletak ühislaulu õpetamist, juhatamist ning organiseerimist. Selliseid päevi korraldati Tallinnas, Viljandis ja Tartus aprillikuu ning neist võttis osa arvukalt organisatsioonide esindajaid nii linnadest kui ka maalt. Enne neid päevi oli alatud ühislaulu tundidega raadios, kus käsitleti kõiki vihikus leiduvaid laule.

Need üritused ja üldine otsene aktiveerimine on annud ühislaulu levikule ja arengule tõhusa tõuke. „Valik ühislaule I“ on levinud seni õige suurel arvul ning ühislaul leidnud rakendamist kõikjal üle maa kokkutulekuil.

Mil määral küsimus edasi areneb, seda näitab tulevik. Tuleb siiski märkida, et sageli ühislaulu võtmine kokkutulekute päevakorda on veel tagasihoidlik, kuna arvatavasti kardetakse, et publik laule ei oska ning seetõttu laulmine võiks ebaõnnestuda. Olgu aga märgitud, et kõikjal, kus seni ühislaulu kokkutulekuil on harrastatud, on see kõlanud võimsalt, kõigi koosolijate ühislaulmisel, millest tuleb järeldada, et meil siiski leidub küllaldaselt lauluvara, mida enamust rahvast oskab ning samuti leidub ka tahet ja huvi ühislauluks.

Eriti rohkesti kokkutulekuid (kongresse, suvipäevi, kursusi, laagreid jne.) toimub meil igal suvel, nii ka eeloleval suvel. Oleks

ÜENÜTO 20 a. juubeliaktusel segakoor G. Ernesaksa juhatusel laulmas

väga soovitav, et just nende kokkutulekute puhul võetakse ühislaule kavva ning organiseeritaks neil kokkutulekuil ka lauluvihkude müüki.

Oleks veel tarviline, et juhiste ja vajaliste töökordade saamiseks pöörduktakse Lauljate Liidu poole.

Pärnu meeskoori pääkoosolekult.

Hiljuti pidas Pärnu Helikunsti Selts oma korralise pääkoosoleku. Mõõdunud aasta tegevuse ja kassa aruanded kinnitati juhatusel poolt esitatud kujul, kus selgus, et seltsil on 50 tegevliiget ja 46 toetavliiget. Seltsi meeskoor esines intensiivsemalt kui eelmistel tegevusaastatel. Suurimaks sündmuseks koori elus oli koorijuhtide vahetus, kus organist E. Soodla asemel võttis Pärnu meeskoori taktikepi üle helikunstnik Aado Velmet. Seltsi majanduslik läbikäik oli Kr. 1.244, millest jäi puhast ülejääki Kr. 350.20.

Käesoleva aasta tegevuskavas on suurema üritusena ette nähtud kevadine kontsertmatka korraldamine Riiga, kus esinetakse säälese eesti seltsi külalistena. Edasi on ette nähtud kontserdid kodulinnas ja Pärnumaa suuremates keskustes ning sügisel seltsi 20. aastapäeva pidulik tähistamine. Koori arvulist koosseisu tahetakse suurendada 60 lauljale ja viimastele korraldada korrapärast häälesäadet. 1940. a. eelarve kinnitati Kr. 1.347.— suuruses. Kuna enamik seniseid juhatusliikmeid langes välja kas ameti-

vanuse või liisu läbi, siis tuli juhatus valimisele peagu terves koosseisus. Uude juhatusse valiti E. Kadai, P. Kiviselg, E. Kärm, B. Parming, J. Liit, A. Taim ja P. Erm.

Samal koosolekul otsustati välja töötada ja maksma panna meeskoorile ühtlane esinemisriietus.

Lühiteateid.

- Lauupeo muusikatoimkond on jatkunud pidevalt tööd. On vaadatud läbi kõigi üldlaulupidude laulud ja valitud välja selliseid, mis võiksid tulla XII üldlaupeo kavva. On pöörduktud heliloojate poole üleskutsetega, esitada oma teoseid läbivaatamiseks.

- Ka puhkpillimuusika osas on peetud mitmeid nõupidamisi ja koostatud kavasad selle ala korraldamiseks üldlaupeo vastu. Et saada laupeo kavva sobivaid helinõudeid, on pöörduktud üleskutsetega heliloojate poole, esitada oma uute helindite klaverisäadeid läbivaatamiseks, millistest sobivuse korral lastakse teha puhkpilliorkestri säade.

- Nagu varemalt tähendatud, on otsustatud üldlaulupidu avada algupärase avakoraaliga, mida laulaks nii publik kui tege-lased ühehäälsena. Et sellist avakoraali saada, selleks vajatakse kõigepäält vastavaid tekste. Tekstitoimkond, kuhu kuuluvad Lauljate Liidu poolt: A. Karindi, G. Ernesaks ja E. Luts ning Konsistooriumi poolt

Foto Uustalu

HELILOOJA T. UETTIK,

sai oma „Laulukoori juhataja käsiraamatu“ eest, milline ilmus Lauljate Liidu kirjastusel, Eesti Raamatufondi 1939. a. populaarteadusliku kirjanduse auhinna

õpetajad Eilart ja Liiv, otsustas läbi vaadata seni trükist ilmunud vaimulikud tekstid, ühtlasi aga pöörduda vaimulike luuletajate poole üleskutsega, luua uusi tekste ja need esitada Lauljate Liidule või Konsistoriumile hiljemalt.

● 30. aprillil suri Tartus lauluveteraan Jaan Loks. Ta oli 77 aastat vana ja asus laulukoori juba 14 aastasena. Ta tegi kaasa kõik üldlaulupeod pääle esimese ja rohkesti maakondlikke laulupidusid. Alatiselt laulis ta kaasa Tartu Peetri koguduse I pihtkonnana meeskooris. Ühtlasi oli ta tegev ka Tartu tuletõrjes.

● 12. mail pühitses oma 75 aastast buubelit Kapera laulukoor. 75 aasta jooksul on laulukoori juhtinud kuus isikut, praegu juhib R. Kalmet.

● Oma 70 a. tegevuse juubelit tähistas 12. mail Kasaritsa Haridusseltsi „Kolepi“ segakoor. Laulukoori juhatab praegu A. Haagivang.

● Helilooja M. Lüdigi 60. sünnipäeva puhul on otsustatud võtta looduskaitse alla tema sünnikohas Reiu metsavahi talus tema sünnimisel istutatud tamm. Ühtlasi on anetatud Pärnu muuseumi poolt Muusika-

muuseumile väike orel, millel M. Lüdigi lapsena õppinud mängima.

● Eesti Vabrikantide Ühisuse käesoleva aasta reisistipendiumi on saanud helilooja Artur Uritamm, kes siirdus õppematkale N. Venesse.

● Kadrina Hariduse Seltsi korraldusel toimub Kadrinas 16. juunil Kadrina II laulupäev. Laulupäevast võtab osa üle 800 tegelase, neist umbes 700 lauljat ja 100 mängijat. Kooride üldjuhtideks on Kadrina Hariduse Seltsi koorijuht A. Ranne ja Tallinna Rahvaülikooli Seltsi koorijuht P. P. Lüdigi, kuna orkestreid juhatab 1. diviisi orkestrijuhth. H. Lindjärv.

● Kaitseliidu Narva maleva uueks orkestrijuhiks surma läbi lahkunud Ed. Knuude asemele määrati senine Narva 1. gümnaasiumi muusikaõpetaja Heino Narva. H. Narva on muusikalise hariduse omandanud Tallinna konservatooriumi metsasarve- ja kompositsiooniklassides.

● Rapla õpetajate ühingul on kavatsus korraldada 2. juunil Raikkülas Rapla kihelkonna koolide õpilaste laulu- ja mängupäeva. Laulu- ja mängupäevast võtaksid esialgsete andmete kohaselt osa 14 algkooli Rapla kihelkonnast umbes 500 õpilasega.

Gnesin'ite nimeline muusikakool.

Nõukogude Vene muusikaline ühiskond tähistas Gnesin'ite nimelise muusikakooli 45 a. kestvust.

Õeste-muusikute Helena ja Maria Gnesin'ite asutatud koolil oli suur populaarsus juba oma tegevuse esimesil aastail. Tema tööst võtsid osa sellised tähtsad muusikamaailma esindajad nagu helilooja Grečani-
nov ja Skriabin.

Gnesin'ite õppesüsteemi paremus vanadest süsteemidest on tema püüe viia lapsi kõigekülgele muusikalisele arenemisele. Mitmesuguste instrumentide õpetamise kõrval kool andis neile laialdasi teadmisi muusikateoorias, ajaloos, vokaalkunstis jne.

Pääle revolutsiooni kool, saades riiklikuks, kasvas ja laienes kiiresti. Temas töötab 150 õppejõudu, kelledest 60 on ta ise kasvatanud. Kooli tööd juhib alaliselt Helena Gnesin, teeneline kunstitegelane, välja-
paistev pedagoog. Valitsuse otsusel koolile praegu ehitatakse uut maja.

Gnesin'ite õppesüsteem sai laialdase arengu osaliseks. Pääle varem tegutsenud klaveri- ja keelpilliklasside kool omab teooria-kompositsiooni-, lasteloomingu- ja ooperiklassid. Hulk kollektiive (lastekoor, sümfooniaorkester, laste keelpilliorkester) võimaldavad õppijatel näidata oma võimeid mitmesugustel muusikalistel aladel.

Gnesin'ite nimeline kool on kasvatanud sadu andelisi muusikuid. Temast väljusid suure kuulsusega heliloojad Ivan Dzeržinski, T. Hrennikov, Hačaturian, Vitaček, pianist L. Oborin, Jõhheles j. t.

Nõukogude Vene noorte heliloojate kasvatus.

Moskva riikliku konservatooriumi direktor A. Goldenweiser jutuaajamisel Tass'i kaastöölisega seletas Moskva konservatooriumi kompositsiooniklassi tööst.

Kompositsiooni fakulteedis õpib rida rahvuslikke gruppe, kelles hulgas on armeenia, aserbaidžani, usbeki, kasahhi, baškiiri ja tatarid. Nende gruppide üliõpilaste hulgas pole mitte vähe andelisi noori heliloojaid, näidates endid juba ühe rahvamuu-

sika loojate osas. Üliõpilastel-usbekidel on kirjutatud ooper „Aina“, mis võetud Taškendi teatri repertuaari; noor turkmeeni helilooja-üliõpilane Ašiir Kuliev kirjutas hää uvertüüri, mis on pühendatud Turkmenistani 15 a. kestvusele. Grupilt üliõpilastelt on loodud pidulik kantaat Ferganski kanali avamise auks. Andekamaid üliõpilasi noorte heliloojate fakulteedist Golovkov kirjutas originaalse muusikalise teose „Haiavata“.

Kõik need teosed esitati eduga Moskvast kontsertidel parimate orkestritega ja solistidega.

Mitte kaua tagasi konservatooriumi lõpetajate hulgas said kuulsaks helilooja Nasib Ziganov, kes on loonud esimesed tatarid ooperid „Pögenik“, „Vabadus“, „Kuldjuukseline tütarlaps“. Ovanes Nadirov — esimene kasahhide ooperi autor. Farid Jarullin — esimese tatarid balleti „Šurale“ autor.

Moskva konservatooriumi komponistide fakulteedi kasvandikud on ka kuulsad Nõukogude Vene heliloojad Aram Hačaturian ja Tihhon Hrennikov.

Helilooja R. Gliere'i juubel.

Nõukogude muusikalised ringid tähistavad kuulsa Nõukogude Vene helilooja Reinhold Gliere'i paljude sümfooniade, romansside, kooride, ooperite ja balletide autori, 65 a. sünni- ja 40 a. muusikalise tegevuse tähtpäevi.

Gliere'i sulest on pärit esimene Nõukogude ballett „Punane moon“, balletid „Komödiandid“, „Hrisis“ j. m. Gliere on kuulus ka rahvamuusika töötlejana. Võites idamaa rahvaste muusika stiili raskused, Gliere lõi ooperi „Šahh-Senem“ aserbaidžani rahva muinasjutu süžeele, ooperi „Gül-sara“, mida etendati usbeki kunsti dekaadi puhul Moskvast.

Praegu ta töötab uue ooperi „Leili ja Medžnun“ juures, kirjutatud usbeki poeeti Ališer Navoi tekstile, kelle 500 a. juubelit peatselt tähistab Nõukogude ühiskond.

Suure loova töö kõrval Gliere võtab aktiivset osa seltskondlikust tegevusest, olles Nõukogude heliloojate ühingu esimeheks.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, A. OINAS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11, telefon 481-82.

Puhkpilliorkestritele!

JUHAN LEIGERI

„Kolm käigumarssi“

1. Väike marss,
2. Pelgupaik,
3. Rinaldini marss.

Sobivad ka väiksema koosseisuga orkestritele. Hind à kr. 1.50

EESTI LAULJATE LIIT

Tallinn, Lai 11.

Uudis!

VALIK ÜHISLAULE I

Sisaldab 26 üldtuntud ja populaarset ühehäälsel ühislaulu, milliseid võib kasutada kokkutulekutel, aktustel, koosolekutel, koosviibimistel jne. — Hind 15 senti.

EESTI LAULJATE LIIDU KIRJASTUS Tallinn, Lai 11. Posti j. arve 235

Naiskooridele!

Ilmus naiskooridele seatud

M. HÄRMA „TULJAK“

Eesti Naiskoorid anne nr. 21 — Hind L. L. liikmeile 10 s. teistele 15 s. Jälle saadaval G. Ernesaksa „Naiskoori laulud“ üksikuil lehtedel. Sisaldab järgmised laulud: „Merele“, „Pääsuke“, „Punane õunapuu õis“, „Meelespea“, „Isamaale“, „Emale“, „Ohvrituli“, „Ohtulaul“ ja „Oli mul rikas ristisa“. — Hind à 6 senti.

Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11.

J. Oettik

Praktiline noodiõpetus laulukooridele

HIND 60 SENTI

See on 144-leheküljeline teos, milles huvitavalt ja elavalt käsitletakse muusika algteooria küsimusi. Sisaldab 225 laulu, harjutust, noodinäidet, tabelit ja joonist. Neist 66 laulu on toodud kahehäälses (nais- ja meeshääli) seades selliselt, et sobivad seltskondlike ühislauludena.

EESTI LAULJATE LIIT, TALLINN, LAI 11.

UUDIS MEESKOORIDELE!

Eesti Meeslaul nr. 59/60

Valik kergemaid ja sobivamaid meeskoori laule noor-
soo-, kooli- ja nooremaile meeskooridele ja teistele
väiksematele koosseisudele.

Sisaldab järgmised laulud:

1. R. Pätsi „Lipulaul“,
2. V. Juhandi „Õnne Eesti“,
3. E. Võrk „Ela!“,
4. E. Võrk „Lauliku kodu“,
5. M. Lüdigi „Põlismetsa järv“,
6. J. Aavik „Karjapoiss“,
7. E. Võrk „Isamaale“.

Hind Laujate Liidu liikmetele à 20, teistele à 30 senti.

LAULJATE LIIDU KIRJASTUS TALLINN, LAI 11.

Kõigile meeskoori juhatajatele ja liikmeile!

MEESKOORIDE LAULUVARA

EESTI MEESLAUL I SARI

EESTI MEESLAULU anded 1—50 kokku-
kõidetult, ühes sisukorraga.

Hind kalingurköites Kr. 5.—, nahkköi-
tes Kr. 7.—.

EESTI MEESLAULU annete sisukord 1—50
andeni saadaval 20 senti eks.

EESTI LAULJATE LIIT
TALLINN, LAI 11. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 235